

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 7

ביאור הדברים ע"פ והיה מספר בני ישראל כו'

ביאור המילים "והיה מספר בני ישראל"

שם אלקים מחבר את מי, הנסתר, עם אלה, הגלוי; "פלג אלקים מלא מים" הוא
החסדים המגולים הנובעים מבינה המכוסה, והמצוות מורידות אותם אל ה"ארץ",
כנסת ישראל, שאינה יכולה עדיין לעלות בכוחות עצמה. לעתיד לבוא תקבל
מלכות, דיבורו של ה' ושורש המספר, מחכמה ובינה עצמן, שבהן "לתבונתו אין
מספר"; לכן מספרם של ישראל יהיה למעלה ממידה ומספר.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/7

הנקודה

שם אלקים מחבר את מי, הנסתר, עם אלה, הגלוי; "פלג אלקים מלא מים" הוא החסדים המגולים הנובעים מבינה המכוסה, והמצוות מורידות אותם אל ה"ארץ", כנסת ישראל, שאינה יכולה עדיין לעלות בכוחות עצמה. לעתיד לבוא תקבל מלכות, דיבורו של ה' ושורש המספר, מחכמה וכינה עצמן, שבהן "לתבונתו אין מספר"; לכן מספרם של ישראל יהיה למעלה ממידה ומספר.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מאמר זה מבאר את המאמר הקודם על הפסוק בהושע. הוא פותח ב"פלג אלקים": אלקים מורכב ממי, הנסתר, ומאלה, הגלוי. כל עוד החסדים מכוסים בתוך יסוד דבינה, אלה נותר נסתר בתוך המילה; כשהם נמשכים למטה מחזה דו"א, אלה נפרד כפלג "מלא מים". בנפש, ההתבוננות הופכת אהבה נסתרת לאהבה ויראה מורגשות. המצוות הן המים האלה, שם מ"ה, המברר את ארץ ב"ן; הן נמשכות מחמשת החסדים, ושורשן בכתר, "רצון כל הרצונות", ולכן הן מעוררות כיסופים כנסת ישראל. הארץ אינה שבעה לעולם, משום שמלכות יורדת בכל לילה לברר קליפת נוגה, שאינה יכולה להתברר בשלמות עד קץ הימים: אפילו משה לא אכל לחם ולא מן כדי לקבל את התורה. כיום מלכות, דיבורו של ה', מקבלת אור מצומצם, בדוגמת מיעוט הירח. בעתיד היא תעלה, כמו "כבד פה" של משה, ותקבל מחכמה וכינה עצמן, שבהן אין מספר. באמצעות תשובה, שהיא כינה, מספרם של ישראל יהיה למעלה מכל מניין.

מבנה

- 1 מי ואלה: פלג אלקים**
2-11
אלקים מחבר את מי (הנסתר) ואת אלה (הגלוי). כל עוד החסדים מכוסים בתוך יסוד דבינה, אלה נותר נסתר, כמו אהבה החבויה במוח ובלב; כאשר שני חסדים ושני שלישים מתגלים למטה מחזה דו"א, אלה "נפרד" כפלג מלא מים — האהבה והיראה שההתבוננות מביאה אל הלב.
- 2 הארץ ומימיה**
5-31
"פקדת הארץ ותשוקה": המצוות הן מים, שם מ"ה, המברר ומשקה את ארץ ב"ן, כנסת ישראל. הן נמשכות מחמשת החסדים, שורשן בכתר, "רצון כל הרצונות", והן מלוכשות בז"א; לכן הן מעוררות בה תשוקה.
- 3 מדוע הארץ אינה שבעה לעולם**
7-61
מלכות יורדת בכל לילה לעולמות התחתונים כדי לברר את קליפת נוגה, ומכיוון שהבירור הזה אינו יכול להסתיים לפני קץ הימים, היא אינה יכולה לעלות בכוחות עצמה. האכילה ממחישת זאת: אפילו משה לא אכל לחם ולא מן כשעלה לקבל את התורה. לכן מלכות, וכל נשמה, זקוקה לעזרה מתמדת מלמעלה באמצעות המצוות.
- 4 מיעוט הירח ועליית הדיבור**
11-81
מלכות היא דיבורו של ה', ששורשו בחכמה, אך כיום הוא מקבל רק אור מצומצם באמצעות ז"א. בעתיד הוא יעלה ויקבל מחכמה העליונה עצמה, כשם שדיבורו של משה נשאר בתוך חכמה; הדיבור כבר לא יודקק ללבושו החיצוני, אלא ידבר מאליו ("נדברתי"), והארץ תעמוד "מעל למים".

המספר נובע מחלוקה, המתחילה למטה מחזה דו"א, המקום שמלכות מקבלת ממנו כיום; בבינה "לתבונתו אין מספר". כאשר מלכות תעלה לחכמה ולבינה באמצעות תשובה, מספרם של ישראל יהיה למעלה מכל מניין, ויהי של השם תהיה כמו י"ה ("יהיה"), ויהודה וישראל יהיו לראש אחד.

מו ש ג י ם

מי ואלה מי / אלה

"מי" ו"אלה" הם שני חלקי המילה אלקים: מי הוא המקור הנסתר (בינה), ואלה הם הדברים שהוא מביא לידי גילוי (המדות). "מי ברא אלה" מתאר כיצד הנסתר מוליד את הגלוי.

חסדים מכוסים ומגולים / חסדים המכוסים / המגולים

השפעות החסד שבינה ממשיכה לז"א. למעלה מהחזה, בתוך יסוד דאימא, הם מכוסים; למטה ממנו הם מתגלים ו"נמשכים כמים".

מ"ה וב"ן מ"ה / ב"ן

שתי דרכים למלא את שם הוי", שסכומן בגימטריה 45 ו"52: מ"ה הוא ז"א ובחינת המים, וב"ן הוא מלכות ובחינת הארץ. מ"ה מברר את ב"ן, וב"ן זקוק כיום תמיד למים של מ"ה.

קליפת נוגה קליפת נוגה

"הקליפה השקופה", תערוכת הטוב והרע שממנה נמשכת החיות לדברים גשמיים המותרים, כגון מזון. אפשר לברר אותה ולהעלותה לקדושה, אך לא בשלמות לפני קץ הימים.

מיעוט הירח מיעוט הירח

מצבה הנוכחי של מלכות, המקבלת רק באמצעות ז"א ויורדת לעולמות התחתונים; בעתיד י"היה אור הלבנה כאור החמה".

עליית הדיבור עליית הדבור

מלכות, דיבורו של ה', עולה לקבל מחכמה ובינה עצמן, כך שאינה זקוקה עוד ללבוש החיצוני של הקול והאותיות, כפי שדיבורו של משה נותר כלול בחכמה.

"לתבונתו אין מספר" ולתבונתו אין מספר

בינה, שבה הכול עדיין אחד ובטל באור אין סוף, למעלה מחלוקה ומספר; בעתיד, וגם ביום הכיפורים, תעלה לשם מלכות.

קטע 1 • 11-2

מי ואלה: פלג אלקים

1 ביאור הדברים¹ ע"פ והיה מספר בני ישראל כו'. הנה להבין שרש ענין פלג אלקים² כו'.

ביאור הדברים על הפסוק "והיה מספר בני ישראל" וכו'. וכעת, כדי להבין את שורש ענין "פלג אלקים" וכו':

מאמר זה הוא ביאור, כלומר הרחבה של המאמר הקודם בספר זה על הפסוק של הושע "והיה מספר בני ישראל כחול הים". לפני שהוא חוזר לפסוק הזה, הוא שואל על שורש הביטוי מתהלים סה, י: "פלג אלקים מלא מים", המתפרש כאן כמתייחס לשם אלקים.

הנה בתיבת אלקים יש אותיות מי אלה כידוע וכמ"ש בזהר בתחלתו³ ע"פ מי ברא אלה^{4,5} כו',

והנה, במילה אלקים יש האותיות מי ואלה, כידוע, וכמו שכתוב בזהר בתחילתו על הפסוק "מי ברא אלה" וכו'.

המילה אלקים מורכבת מאותיותיהן של שתי מילים: מי, במשמעות "מי?", ואלה, במשמעות "אלה". כבר בתחילת הזוהר נדרש הפסוק בישיעהו "שאו מרום עיניכם וראו: מי ברא אלה?".

והנה מי הוא בחי' נסתר מאחר דקיימא לשאלה מי הוא מפני שלא נודע ונגלה למטה כו'

והנה, מי היא בחינת הנסתר, שהרי היא עומדת כשאלה: "מי הוא?", משום שאינה ידועה ומתגלה למטה וכו';

מי היא שאלה, ושואלים רק על דבר שאינו ידוע. לכן מי מייצגת את הנסתר, שאינו ידוע ואינו גלוי לנבראים שלמטה; הזוהר עצמו אומר על מי שהיא "קיימא לשאלה" — עומדת כשאלה.

ואלה הוא בחי' נגלה שהרי אינו אומר אלה אלא על דבר הנגלה ונראית לעין כל שיתכן שיאמר עליו אלה לנכח כו'.

ואלה היא בחינת הגלוי, שהרי אומרים "אלה" רק על דבר גלוי ונראה לעיני כול, כך שאפשר לומר עליו "אלה" לנוכח וכו'.

אלה היא מילה שמשמשים בה כשמצביעים על דבר שנמצא כאן וגלוי לעיני כול. לכן אלה מייצגת את הגלוי.

2 וא"כ ב' תיבות הללו הם ב' ענינים הפכיים שזה נסתר וזה נגלה. ושרש הענין הוא למעלה הן

אם כן, שתי המילים הללו מבטאות שני ענינים הפוכים: זו נסתר וזו גלויה. ושורש הענין הוא למעלה, שם הם

מי ואלה הם אפוא שני הפכים: נסתר וגלוי. כעת המאמר מתחקה אחר שורשו של הניגוד הזה בעולמות העליונים.

הנה ב' העולמות עלמא דאתכסיא שנק' מ"י ועלמא דאתגליא שנק' אלה כו', ודרך כלל הנה אותיות י"ה דשם הוי' הן חו"ב [חכמה ובינה] שנק' נסתרות ואותיות ו"ה הן המדות והדבור שנקראו נגלות.

שני העולמות: העולם הנסתר, הנקרא עלמא דאתכסיא, שנקרא מ', והעולם הגלוי, הנקרא עלמא דאתגליא, שנקרא אלה וכו'. ובכללות, האותיות י"ה של שם הוי' הן חכמה ובינה, הנקראות "הנסתרות", והאותיות ו"ה הן המדות והדיבור, הנקראים "הנגלות".

למעלה יש "עולם נסתר" ו"עולם גלוי", הנקראים מ' ואלה. בארבע אותיות שם הוי', שתי האותיות הראשונות, י' וה', הן חכמה ובינה, מדרגות השכל הנסתרות; שתי האחרונות, ו' וה', הן המדות והדיבור (ז"א ומלכות), המדרגות הגלויות, כלשון הפסוק: "הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו".

והנה הבינה מתלבשת בז"א שהוא המדות ויש בחינת חסדים המכוסים ביסוד הבינה ויש בחי' חסדים המגולים^{7,6} (כמ"ש בע"ז [בעץ חיים] שכ"ה⁸ ושער האונאה)⁹

והנה בינה מתלבשת בז"א, שהוא המדות; ויש בחינת חסדים מכוסים ביסוד של בינה, ויש בחינת חסדים מגולים (כמו שכתוב בעץ חיים, שער כ"ה, ובשער האונאה).

בינה נכנסת בז"א, המדות, כשם שהבנה מולידה רגש. היא מביאה עמה את החסדים, זרמי ההשפעה של חסד הבונים את המדות. כל עוד הם בתוך הנקודה התחתונה ביותר של בינה עצמה, יסוד שלה, הם "מכוסים"; לאחר שהם יוצאים ממנה, הם "מגולים".

וזהו ענין פלג אלקים¹⁰ דהיינו שנחלקו אותיות אלה המורים על הגילוי שהם החסדים המגולים מאותיות מי המורים על החסדים המכוסים.¹¹

וזהו ענין "פלג אלקים": האותיות אלה, המורות על גילוי, כלומר על החסדים המגולים, נפרדו מן האותיות מי, המורות על החסדים המכוסים.

פלג פירושו זרם, וגם חלוקה. "פלג אלקים" הוא הרגע שבו האותיות אלה נפרדות מן האותיות מי: החסדים המגולים נפרדים מן החסדים המכוסים.

והוא כדי להיות גילוי החסדים המגולים. שע"ז נאמר מי ברא אלה וענין בחי' זו בנפש היינו התגלות המוחין שהם דחילו ורחימו שכליים.

וזה כדי שיהיה גילוי של החסדים המגולים; ועל כך נאמר "מי ברא אלה". ובנפש, בחינה זו היא גילוי המוחין, כלומר יראה ואהבה שכליות.

החלוקה נעשית כדי שהחסדים יוכלו להתגלות בגלוי, וזהו "מי ברא אלה": הנסתר מוליד את הגלוי. בנפש האדם הדבר מקביל לשכל שאינו נשאר לעצמו, אלא מוליד יראה ואהבה הנובעות מהבנה.

משא"כ כשאותיות אלה הם בצירוף בתיבה אחת עם אותיות מי והוא בחינת שם אלקים הרי אז גם אותיות דאלה עדיין הם בבחי' הסתר והעלם כמו אותיות מי ומה גם שקדמו אותיות אלה לאותיות מי בתיבת אלקים.

אבל לא כך כאשר האותיות אלה מצטרפות למילה אחת עם האותיות מי, והיא בחינת שם אלקים: אז גם האותיות של אלה עדיין נתונות בהסתר ובהעלם, כמו האותיות מי; וביתר שאת, שהרי האותיות אלה קודמות לאותיות מי במילה אלקים.

כאשר אלה ומי עדיין מחוברות במילה אחת, אלקים, גם אלה, המייצגת את הגלוי, נשארת נסתרת כמו מי. הוא מוסיף שבמילה אלקים האותיות אלה אף מופיעות קודם, ולכן עדיין לא יצאו מתוך מי כפי שמתואר ב"מי ברא אלה".

והיינו כאשר כל הה"ח [הה' חסדים] הן סתומים ומכוסים עדיין ביסוד אימא. (ועיין מזה בע"ח [בעץ חיים] שער האונאה פ"ג [פרק ג'] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' לך לך במצות מילה).

כלומר, כאשר כל חמשת החסדים עדיין סתומים ומכוסים בתוך יסוד אמא. (ועיינו בעניין זה בעץ חיים, שער האונאה, פרק ג', ובלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת לך לך, בעניין מצוות מילה).

מצב החיבור הזה מתקיים כאשר כל חמשת החסדים עדיין סתומים בתוך יסוד אמא (בינה). ההערה בסוגריים מפנה לעץ חיים של האריז"ל וללקוטי תורה שלו על מצוות מילה, הקשורה, כפי שיוסבר בהמשך הפסקה, לגילוי של הנסתר.

וענין בחי' זו בנפש היינו מ"ש בבינונים פט"ז אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת¹² ה' בהתגלות לכו כו' רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לכו כו' יעו"ש [יעויין שם] באריכות.

ובנפש, בחינה זו היא מה שכתוב בבינונים, פרק ט"ז: "אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לכו" וכו', "רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לכו" וכו'; עיינו שם באריכות.

בנפש, זהו המצב שטניה, פרק ט"ז, מתאר: אדם שהבנתו אינה חזקה דיה כדי להביא לכך שאהבת ה' תורגש בגלוי בלבו, אך האהבה עדיין חבויה במוחו ובעומק לכו. האהבה ממשית, אך נסתרת, כמו אלה שעדיין בתוך אלקים.

אך כאשר נמשכים ב' חסדים וב"ש להאיר בבחי' גילוי בז"א נק' פלג אלקים שנפלגו ונחלקו אותיות אלה שהם בחי' גילוי מבי"ח [מ' ב' חסדים] המכוסים שהם בחי' מי

אך כאשר שני חסדים ושני שלישים נמשכים להאיר בז"א בדרך של גילוי, הדבר נקרא "פלג אלקים": אותיות אלה, שהן בחינת גילוי, נפרדות ונחלקות משני החסדים המכוסים, שהם בחינת מי;

יסוד דאמא מסתיים בחזה של ז"א. מתחת לנקודה זו מתגלים שני חסדים ושני שלישים מן החסד השלישי, ואילו שני חסדים והשליש הנותר שמעליה נשארים מכוסים, כפי שמציינת הערת קה"ת המצטטת את נוסח אדמו"ר האמצעי. ההמשכה הזאת היא "פלג אלקים": אלה נפרדות מן החסדים המכוסים, שהם מי.

ואזי דייקא הוא מלא מים שהחסדים נמשלו למים והם יורדים מגבוה לנמוך (וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכ"ה הנ"ל). ומ"מ שרש הגילוי דאלה נמשך מההעלם דמי.

ואז דווקא הוא "מלא מים", שכן החסדים נמשלו למים והם יורדים ממקום גבוה למקום נמוך (כמו שכתוב בעץ חיים, שער 25, שהוזכר לעיל). ואף על פי כן, שורש הגילוי של אלה נמשך מן ההעלם של מי.

החסדים נמשלו למים, הזורמים ממקום גבוה למקום נמוך, ולכן לאחר שהם יוצאים מן ההעלם הם פלג "מלא מים". ואף על פי כן, מקורו של השפע הגלוי הזה הוא במי הנעלם.

וזהו מי ברא אלה והיינו שע"י ההתכוננות בשכלו ועומק תבונתו נולד ונמשך הדחילו ורחימו בהתגלות לבו.

וזהו "מי ברא אלה": כלומר, באמצעות התכוננות בשכלו ובעומק הבנתו נולדות ונמשכות היראה והאהבה, והן מתגלות בלבו.

זהו פירוש "מי ברא אלה" באדם: כשהוא מתבונן בשכלו ובעומק הבנתו, שהם בחינת מי הנעלם, הוא מביא ללידתו של היראה והאהבה, שמורגשות בגלוי בלבו, בחינת אלה.

ועיין בע"ח [בעץ חיים] ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם דלפעמים מתגלה גם שליש העליון דחסד המכוסה ואף כל הה"ח [הה' חסדים] כו'

ועינינו בעץ חיים ובלקוטי תורה של האריז"ל שם, שלפעמים מתגלה גם השליש העליון של החסד המכוסה, ואף כל חמשת החסדים וכו'.

עץ חיים ולקוטי תורה של האריז"ל מוסיפים שלפעמים מתגלה גם החלק מן החסדים שבדרך כלל נשאר מכוסה — השליש העליון של החסד — ולעיתים מתגלים כל חמשת החסדים.

וע' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' וירא (בדף צ"ח ע"ב) גבי כיון דאתגזר אתגלי כולא¹³ כו'.

ועינינו בפירוש הרמ"ז לזוהר, פרשת וירא (בדף 98b), על "כיון דאתגזר אתגלי כולא" וכו'.

בזהר לפרשת וירא נאמר שלפני שנימול אברהם הוא היה "סגור", ומשנימול "הכול התגלה" והשכינה שרתה עליו. אדמו"ר הזקן מפנה לפירוש הרמ"ז, רבי משה זכות, על הקטע הזה, שיש בו כדי להאיר את מצבם של החסדים המכוסים כשהם עצמם מתגלים.

[ואפשר שזהו ענין מי גילה¹⁴ לבני רז זה פי מי היינו בינה גילה לבני נוי"ה [נצח והוד] רז זה היינו החסדים המכוסים ביסוד אימא שנק' רז לפי

[ואפשר שזהו פירוש "מי גילה לבני רז זה": מי, כלומר בינה, "גילה לבני" — נצח והוד — "רז זה", כלומר החסדים המכוסים בתוך יסוד דאמא, הנקראים "רז" משום

הגמרא מספרת שכאשר ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", שאל קול מן השמים: "מי גילה לבני רז זה, שמשמשים בו מלאכי השרת?" אדמו"ר הזקן מציע פירוש קבלי: מי היא בינה, "בני" הם נצח והוד, ו"רז זה" הוא החסדים הנסתרים ביסוד דאמא.

שהם מכוסים ומי גילה לבני רז זה היינו יציאתם מהעלם אל הגילוי, ועמ"ש מזה בד"ה בשעה שהקדימו נעשה לנשמע כו'

שהם מכוסים; ו"מי גילה לבני רז זה" פירושו שהם יוצאים מן ההעלם אל הגילוי. ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "כשעה שהקדימו נעשה לנשמע" וכו',

לפי פירוש זה, "מי גילה רז זה" פירושו שבינה הוציאה את החסדים הנסתרים אל הגילוי. כאן מופנה הקורא למאמר נוסף העוסק באותו קטע מן הגמרא.

דפי רז זה היינו גילוי האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל כו' ושם נתבאר דפי רז זה היינו יסוד דאבא] (ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון¹⁶ בפי' וימינך מקרב חיקך כלה):¹⁷

ושם מבואר שפירוש "רז זה" הוא גילוי האהבה הנסתרת המצויה בכל נפש מישראל וכו', ושם מבואר שפירוש "רז זה" הוא יסוד דאבא. [ועיינו במאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמון", בפירוש "וימינך מקרב חיקך כלה"):

המאמר ההוא מסביר כי "רז זה" שבנפש הוא האהבה הנסתרת המצויה בכל יהודי, המתגלית כעת, וכי למעלה הוא בחינת יסוד דאבא, כלומר חכמה. ההערה השנייה מפנה למאמר מאוחר יותר בספר, "ואהיה אצלו אמון", לפירוש הפסוק "וימינך מקרב חיקך כלה" — יד המוחזקת בחיק ומוסתרת.

קטע 2 • 31-5

הארץ ומימיה

3 ב ופי' פקדת¹⁸ ארץ ותשוקקה שע"י המצוות שהם כחי' מים נולדה גילוי האהבה בהארץ שהיא כנס"י [כנסת ישראל].

2. ופירוש "פקדת ארץ ותשוקקה" הוא שעל ידי המצוות, שהן בחינת מים, מתעוררת אהבה גלויה ב"ארץ", שהיא כנסת ישראל.

סעיף 2 פונה לתחילת אותו פסוק: "פקדת ארץ ותשוקקה". אדמו"ר הזקן שומע במילה "ותשוקקה" את המילה "תשוקה": באמצעות המצוות, שהן "מים", מתעוררת אהבה ותשוקה גלויות ב"ארץ" — כנסת ישראל, המקור הכללי של נשמות ישראל.

והענין כי נגד ד' יסודות אש רוח מים עפר הם ד' שמות וכחי' שם ב"ן [שם ב"ן] זהו כחי' ארץ ועפר.

העניין הוא שכנגד ארבעת היסודות — אש, רוח, מים [ו] עפר — יש ארבעה שמות, ובחינת שם ב"ן היא בחינת "ארץ" ועפר.

בקבלה מקבילים ארבעת היסודות לארבעה שמות — ארבע דרכים למלא את אותיות שם הוי". המילוי שערך אותיותיו חמישים ושתיים נקרא ב"ן, והוא בחינת ארץ ועפר; הוא קשור למלכות, המקבלת.

ובחיי מים הוא בחי' מ"ה [שם מ"ה] כמ"ש בפתח אליהו¹⁹ שם מ"ה [שם מ"ה] כו' כמיא דאשקי לאילנא²⁰ כו' וזהו ארץ לא שבעה מים²¹ דהיינו יחוד מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן]²².

ובחינת מים היא בחינת מ"ה, כמו שכתוב ב"פתח אליהו": "שם מ"ה" וכו', "כמיא דאשקי לאילנא" וכו'. וזהו "ארץ לא שבעה מים", כלומר, יחוד מ"ה וב"ן.

המילוי שערך אותיותיו ארבעים וחמש נקרא מ"ה, והוא בחינת מים. ב"פתח אליהו", תפילת אליהו שבפתיחת תיקוני זוהר, הוא מתואר כערוץ המשקה את האילן: "כמים המשקים את האילן". לכן "ארץ לא שבעה מים" מתאר את יחוד מ"ה וב"ן: מלכות מקבלת תמיד מז"א, ולעולם אינה שבעה.

4 והנה ידוע דמ"ה [דשם מ"ה] הוא המברר ב"ן [שם ב"ן]²³ כי בחכמה אתברירו. ²⁴ והענין יובן בתורה ומצות דאורייתא מחכמה נפקת

ידוע שמ"ה הוא המברר את ב"ן, שכן "בחכמה מתבררים". הענין יובן מתוך התורה והמצוות, שהרי "התורה יוצאת מחכמה".

מ"ה (ז"א) מברר את ב"ן (מלכות): בירור הוא מיון בין מה שראוי לקדושה לבין מה שאינו ראוי לה. הבירור נעשה באמצעות חכמה, ומכיוון ש"התורה יוצאת מחכמה", התורה ומצוותיה מדגימות כיצד הדבר פועל.

והנה כל התורה הוא הוראה והבדלה בין טמא לטהור כשר או פסול שהוא ענין הבירור.

כל התורה היא הוראה והבחנה בין טמא לטהור, בין כשר לפסול, וזהו ענין הבירור.

כל ההלכות שבתורה מלמדות ומבחינות בין טמא לטהור ובין כשר לפסול. הבחנות כאלה הן בדיוק משמעותו של בירור.

אך כשר ופסול וחייב וזכאי כו' נמשך מהמדות חו"ג [חסד וגבורה] והיינו שהחכמה מתלבשת להיות מוחין לז"א ועי"ז הוא הבירור וזהו ענין שם מ"ה [שם מ"ה] שהוא בז"א

אולם כשר ופסול, חייב וזכאי וכדומה נובעים מהמדות חסד וגבורה. כלומר, חכמה מתלבשת ונעשית מוחין לז"א, ובאמצעות זאת נעשה הבירור. זהו ענינו של שם מ"ה, הנמצא בז"א,

הקטגוריות עצמן — כשר ופסול, חייב וזכאי — מבטאות את מדות חסד וגבורה, המתירות והמגבילות. לכן בירור התורה נעשה כאשר חכמה נעשית למוחין של ז"א, ומשום כך שם מ"ה נמצא בז"א.

אך שהוא בהתלבשות החכמה בז"א כי חכמה כח מ"ה [מה]²⁵ (ועיין בזהר בלק דקצ"א ע"ב ע"פ מה שמו כו').

אלא שהדבר נעשה באמצעות התלבשות חכמה בז"א, שכן חכמה היא כוח מ"ה (ועיין בזוהר, בלק, דף קצ"א ע"ב, על הפסוק "מה שמו" וכדומה).

מ"ה שייך לז"א רק כאשר חכמה מתלבשת בו, שכן המילה חכמה ניתנת לחלוקה ל"כוח מ"ה". הזוהר על פרשת בלק, הדורש את הפסוק "מה שמו", מובא לעיון נוסף.

ומה שנקי המצות מים כי הם מבחי' הי' חסדים כי רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם מבחי' ט"ס [ט' ספירות] דז"א טפ"ט [ט' פעמים ט'] הוא פ"א כו' עד הי' חסדים המגדילים כמיא דאשקי לאילנא.²⁶

המצוות נקראות "מים" מפני שהן מבחינת חמשת החסדים. שהרי רמ"ח מצוות עשה הן מבחינת תשע הספירות של ז"א: תשע כפול תשע הן שמונים ואחת, וכן הלאה, עד חמשת החסדים המגדילים, "כמים המשקים את האילן".

המצוות הן "מים" משום שהן נובעות מחמשת החסדים, שכמו מים יורדים ומצמיחים. רמ"ח מצוות עשה מקבילות לתשע הספירות של ז"א, שכל אחת מהן כוללת את כל התשע — שמונים ואחת; הספירה, שנמשכת בקיצור באמצעות "וכן הלאה", מגיעה עד רמ"ח בצירוף חמשת החסדים, והחסדים הללו מגדילים את ז"א "כמים המשקים את האילן".

אך הגם דאורייתא מחכמה נפקת היינו שמשם נפקת בבחי' גילוי אבל שרשה הוא מבחי' כתר שתרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תרי"ך עמודי אור^{27, 28} וכתר הוא רצון העליון רעוא דכל רעיון.^{29, 30, 31}

אולם אף ש"התורה יוצאת מחכמה", הכוונה היא שהיא יוצאת משם באופן של גילוי; אך שורשה הוא בבחינת כתר. תרי"ג מצוות התורה, יחד עם שבע מצוות דרבנן, הן תרי"ך עמודי אור, וכתר הוא הרצון העליון, "רצון כל הרצונות" (רעוא דכל רעיון).

התורה מתגלה מחכמה, אך שורשה גבוה יותר, בכתר. תרי"ג מצוות התורה ושבע המצוות מדרבנן מצטרפות לתרי"ך, כמניין כתר, והן "עמודי האור" שבכתר; כתר הוא הרצון העליון, "רצון כל הרצונות".

5 וזהו ענין נה"י [נצח הוד יסוד] דא"א שמתלבשים בז"א כמ"ש בע"ח [בעץ חיים]³² סוף שט"ו שז"א מלביש לנה"י [לנצח הוד יסוד] דא"א דהיינו המשכת רעוא דכל רעיון המתלבש בהמצות שהן בט"ס [בט' ספירות] דז"א כנ"ל.

וזהו ענינם של נצח, הוד ויסוד של אריך אנפין, שמתלבשים בז"א, כפי שכתוב בעץ חיים, בסוף שער ט"ו, שז"א מלביש את נצח, הוד ויסוד של אריך אנפין. כלומר, המשכת "רצון כל הרצונות", המתלבש במצוות, הנמצאות בתשע הספירות של ז"א, כפי שהוזכר לעיל.

אריך אנפין הוא פרצוף הכתר, שהוא הרצון העליון — החיצוניות של כתר, לעומת עתיק יומין שבתוכו. המדות התחתונות שלו, נצח, הוד ויסוד, מתלבשות בתוך ז"א, כפי שמוסבר בעץ חיים. כך יורד "רצון כל הרצונות" ומתלבש במצוות, הנמצאות בתשע הספירות של ז"א.

וזהו שע"י שפקדת ארץ³³ במעשה המצות עי"ז ותשוקקיה כי לפי שהמצות הם מבחי' רעוא דכל רעיון ע"כ עושין התשוקה והרצון בכנס"י [בכנסת ישראל] כו'.

וזהו פירוש "פקדת ארץ" — באמצעות קיום המצוות, ועל ידי כך "ותשוקקיה". מכיוון שהמצוות הן מבחינת "רצון כל הרצונות", הן מעוררות תשוקה ורצון בכנסת ישראל וכו'.

הפסוק מתבאר כך: "פקדת ארץ" הוא קיום המצוות, ועל ידו בא "ותשוקקיה", הנדרש מלשון תשוקה. מכיוון שהמצוות נושאות את הרצון העליון, קיומן מעורר תשוקה ורצון בכנסת ישראל.

קטע 3 • 61-7

מדוע הארץ אינה שבעה לעולם

6 וגם כח הבירור ע"י שם מ"ה [שם מ"ה] נמשך מהארת המצחא שהוא רעוא דכל רעוין כמ"ש במ"א בביאור ע"פ את קרבני לחמי.^{34, 35}

גם כוח הבירור באמצעות שם מ"ה נמשך מהארת המצחא, שהיא "רעוא דכל רעוין" — רצון כל הרצונות, כפי שמוסבר במקום אחר, בביאור על "את קרבני לחמי".

לכוח הבירור של שם מ"ה יש מקור נעלה עוד יותר: "מצחא", המקום שעל פי הקבלה מאירה בו בגלוי הרצון העליון, "רצון כל הרצונות". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על "את קרבני לחמי", שבו מתבאר העניין.

וביאור ענין ארץ שהיא כנס"י [כנסת ישראל] לא שבעה מים שהם המצות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] והוי רץ למצוה קלה^{36, 37} כו' לפי שתמיד צריכה להמשכה זו שע"י המצות שהם יעשו בה התשוקה והרצון עליון.

וביאור העניין שה"ארץ", שהיא כנסת ישראל, "לא שבעה מים", והמים הם המצוות, כדברי חז"ל: "והוי רץ למצוה קלה" וכי' — הוא שהיא זקוקה תמיד להמשכה זו שעל ידי המצוות, שכן הן יוצרות בה את הכיסופים ואת הרצון העליון.

מדוע ה"ארץ", כנסת ישראל, אינה שבעה לעולם? משום שהיא זקוקה תמיד לשפע שהמצוות ממשיכות ומעוררות בה את הכיסופים ואת הרצון העליון. לכן חז"ל מדריכים לרוץ אפילו למצווה קלה: כל מצווה מוסיפה להמשכה הזאת.

והטעם הוא לפי שהמלי דאצי מקור נש"י [נשמות ישראל] היא תמיד בבחי' עליות וירידות שכלילה יורדת לבי"ע.

הטעם לכך הוא שמלכות דאצילות, מקור נשמות ישראל, נתונה תמיד בעליות ובירידות: כלילה היא יורדת לבריאה, יצירה ועשיה,

מלכות דאצילות, שורש נשמות ישראל, אינה נשארת במקום אחד. כלילה היא יורדת לעולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה.

וכמ"ש ותקם בעוד לילה³⁸ ותתן טרף כו' ובתפלת שחרית היא עולה באצילות (וכמ"ש מזה במ"א ע"פ באתי לגני).^{39, 40}

כמו שכתוב: "ותקם בעוד לילה ותתן טרף" וכי'; ובתפילת שחרית היא עולה לאצילות, כפי שמוסבר על כך במקום אחר, בביאור על "באתי לגני".

הפסוק על אשת חיל, "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לבייתה", מתאר את מלכות כלילה, כשהיא למטה ומחיה את העולמות התחתונים. בתפילת שחרית היא עולה בחזרה לאצילות; מחזור זה מתבאר במאמר אדמו"ר הזקן על "באתי לגני".

וזהו ענין לכו ומעטי⁴¹ את עצמך שמסתרת בבי"ע וכמו שבהלבנה יש שינויים שמתמעט אורה בסוף כל חדש וחוזרת ומתגדלת מר"ח [מראש חודש] עד אמצע החודש כו' כך הוא ג"כ למעלה בבחי' מל'.
 וזהו ענין "לכו ומעטי את עצמך": היא נסתרת בבריאה, יצירה ועשיה. וכשם שהלבנה משתנה — אורה מתמעט בסוף כל חודש, ושוב הולך ומתרכה מראש חודש ועד אמצע החודש וכו' — כך גם למעלה, בבחינת מלכות.

בגמרא מסופר שכאשר הלבנה טענה ששני מלכים אינם יכולים להשתמש בכתר אחד, אמר לה ה': "לכו ומעטי את עצמך". מלכות נמשלה ללבנה, וה"מיעוט" שלה הוא הסתרתה בעולמות התחתונים. כשם שהלבנה מתמעטת בסוף החודש ושוב מתמלאת מראש חודש, כך מלכות יורדת ועולה.

וע"ז נאמר למען יזמרך⁴² כבוד ולא ידום⁴³ כו' ואני תפלה⁴⁴ לעלות מבי"ע לאצילות (וכמ"ש ע"פ וארשתיך לי^{45, 46} בענין נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות⁴⁷ ה').

ועל כך נאמר: "למען יזמרך כבוד ולא ידום" וכו', וכן "ואני תפילה" — כדי לעלות מבריאה, יצירה ועשיה לאצילות; כפי שמתבאר בביאור על "וארשתיך לי", בענין "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה".

שני פסוקים מתארים את העלייה: "למען יזמרך כבוד ולא ידום" ו"ואני תפילה". התפילה היא הדרך שבה מלכות עולה מבריאה, יצירה ועשיה בחזרה לאצילות. המאמר על "וארשתיך לי" דן בכך בהקשר של "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה".

אך עכ"ז [עם כל זה] מחמת גודל הירידה וההתלבשות לברר ק"נ [קליפת נוגה] דבי"ע אין בה כח כ"כ [כל כך] מעצמה לבד לעלות מצד שעדיין לא נבררו הבירורים דב"ן [דשם ב"ן] בשלימות והם מחשיכים קצת

אף על פי כן, מחמת הירידה הגדולה וההתלבשות לצורך ברור קליפת נוגה שבבריאה, יצירה ועשיה, אין לה די כוח מצד עצמה לעלות, משום שבירורי ב"ן עדיין לא הושלמו, והם מחשיכים במידת מה;

מלכות יורדת עמוק כל כך, ומתלבשת בעולמות התחתונים כדי לברר את קליפת נוגה — תערוכת של טוב ורע שאפשר להעלות לקדושה — עד שאין בכוחה לעלות בכוחות עצמה. בירורי ב"ן עדיין לא הושלמו, ומה שעדיין לא התברר מחשיך אותה במידת מה.

ולכן צריכה עזר וכח מלמעלה משם מ"ה [שם מ"ה] שתוכל לעלות (וזהו ענין לכה דודי לקראת כלה כו')

ולכן היא זקוקה לעזרה ולכוח מלמעלה, משם מ"ה, כדי שתוכל לעלות; וזהו ענין "לכה דודי לקראת כלה" וכו'.

לכן היא זקוקה לעזרה מלמעלה, משם מ"ה — ז"א, ה"חתן". זהו פירוש "לכה דודי לקראת כלה": החתן בא לקראת הכלה.

ויותר יובן זה למטה שלכך א"א לנש"י [לנשמות ישראל] להתעוררות בהעלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] מעצמו וצ"ל פקדת ארץ ותשוקקה.

והדבר יובן ביתר בהירות מלמטה: משום כך נשמות ישראל אינן יכולות להתעורר מעצמן ולהעלות מ"ן נוקבין (מים נקביים), ונאמר "פקדת ארץ ותשוקקה".

אותו ענין קל יותר לראות מלמטה, בנשמות בני אדם. הן אינן יכולות להתעורר בעצמן ולהעלות מ"ן נוקבין (מים נקביים), כלומר לעורר מלמטה את התגובה מלמעלה, ללא סיוע כלל; הן זקוקות ל"פקדת ארץ ותשוקקה" — לעזרה הבאה מלמעלה.

והוא משום שהאדם ניזון ממאכלים גשמיים שמק"נ [שמקליפת נוגה] ואף שהאדם באכילתו מברר אותן עכ"ז [עם כל זה] אין הבירור בשלימות גמור עדיין ובהכרח נשאר מעט מטומאת ק"נ [קליפת נוגה]⁴⁸ [ועי' בתניא פ"ח (פרק ח')]

הסיבה לכך היא שהאדם ניזון ממאכלים גשמיים שמקורם בקליפת נוגה. ואף על פי שבאכילתו האדם מברר אותם, הבירור עדיין אינו שלם לגמרי, ובהכרח נשאר מעט מטומאת קליפת נוגה [ראו גם תניא, פרק ח];

הסיבה היא שאנשים חיים ממזון גשמי, שמקבל את חיותו מקליפת נוגה. אכילה בכוונה הנכונה מבררת את המאכל, אך לא לגמרי: עקבה מטומאתו נשארת באדם. בתניא, פרק ח, נדון המזון שמקורו בקליפת נוגה.

ולכך המאכל מגשם את האדם⁴⁹ האוכלו שמוריד את נפשו להמשיך אחר גשמיות העולם, ואפילו הצדיק שמכוין באכילתו רק לשם שמים ואוכל רק לשובע נפשו^{50,51} שהיא השכינה

ולכן המאכל מגשם את האדם האוכל אותו ומוריד את נפשו, כך שהיא נמשכת אחר גשמיות העולם. וגם הצדיק, שבאכילתו מתכוון רק לשם שמים ואוכל רק "לשובע נפשו", שהיא השכינה

לכן המאכל מגשם את האדם ומושך את נפשו אל העולם הגשמי. הדבר נכון גם לגבי צדיק, שאוכל רק לשם שמים, "לשובע נפשו" — ביטוי שהזהיר מפרש כמתייחס לשכינה.

(כמ"ש בזהר פי יח' דף ר"מ סע"א [סוף עמוד א]) מ"מ כיון שעדיין לא הגיע הזמן שתצא ק"נ [קליפת נוגה] לגמרי מחלאתה וטומאתה ותעלה לקדושה⁵² עד עת קץ הימין (כמ"ש בבינונים פל"ז)

(כמו שכתוב בזהר, פרשת ויחי, דף ר"מ ע"א), אף על פי כן, מאחר שעדיין לא הגיע הזמן שבו קליפת נוגה תצא לגמרי מלכלוכה ומטומאתה ותעלה לקדושה, עד קץ הימין (כמו שכתוב בספר של בינונים, פרק לז),

גם צדיק כזה מושפע, משום שקליפת נוגה לא תיטהר לגמרי ולא תעלה לקדושה עד "קץ הימין", כפי שמוסבר בתניא, פרק לז. עד אז, הבירור אינו יכול להיות שלם.

לכן בהכרח שהמאכל מגשם קצת כו'. ותדע דמי לנו גדול ממש רבינו ע"ה [עליו השלום] יודע בשלימות כוונת היחודים עליונים באכילה

לכן המאכל בהכרח מגשם מעט וכו'. וצריך לדעת: מי לנו גדול ממש רבנו עליו השלום, שידע בשלמות את הכוונות של היחודים העליונים שבאכילה?

לכן המאכל תמיד מגשם מעט. הראיה היא משה רבנו: איש לא ידע טוב ממנו את הכוונות הקבליות (ייחודים, כלומר איחודים בין מדרגות עליונות) שאפשר לכוון באכילה.

ולכן נאמר ויבא אהרן וכל זקני ישראל⁵³ לאכל⁵⁴ לחם עם חתן משה לפני האלהים דהיינו שלפי שהיה משה עמהם נקי אכילתם לפני האלהים

ולכן נאמר: "ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים". כלומר, מכיוון שמשנה היה איתם, אכילתם נקראת [אכילה] "לפני האלהים"

בתורה נאמר שאהרן והזקנים אכלו עם יתרו "לפני האלהים". למעשה הם אכלו לפני משה, ונוכחותו היא שהפכה את סעודתם לסעודה "לפני האלהים".

(וכדאיתא בגמרא סוף מסכת ברכות). ועכ"ז [ועם כל זה] כשעלה לקבל התורה נאמר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל.⁵⁵

(כפי שמובא בגמרא, בסוף מסכת ברכות). ואף על פי כן, כשעלה לקבל את התורה נאמר: "ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל".

הגמרא בסוף מסכת ברכות לומדת מהפסוק שסעודה עם תלמיד חכם שקולה להנאה מזיו השכינה. ואף על פי כן, כשמשנה עלה לקבל את התורה, הוא לא אכל לחם במשך ארבעים יום וארבעים לילה.

והיינו מטעם הנ"ל שמצד חומריות המאכל וגסותו מק"נ [מקליפת נוגה] בהכרח שיהיה מסתיר ומגשם קצת כיון שלא הגיע זמן שתתברר⁵⁶ ק"נ [קליפת נוגה] לגמרי כנ"ל וגדולה מזו שאפילו המן שמלאכי השרת ניזונים בו לא אכל.⁵⁷

וזהו מטעם האמור לעיל: מפני החומריות והגסות של המאכל, שמקורו בקליפת נוגה, הוא בהכרח מסתיר ומגשם מעט, כיוון שעדיין לא הגיע הזמן שקליפת נוגה תתברר לגמרי, כנזכר לעיל. ויתרה מזו: אפילו מן, שמלאכי השרת ניזונים ממנו, הוא לא אכל.

הוא לא אכל משום שמאכל גשמי, שמקורו בקליפת נוגה, עדיין מסתיר ומגשם מעט, שכן טרם הגיע הזמן שבו תתברר לגמרי. ויתרה מזו, הוא לא אכל אפילו מן — המזון שמלאכי השרת ניזונים ממנו.

7 והיינו משום שהגם ששרש המן גבוה מאד אך כשצ"ל יורד ונמשך למטה בבי"ע נמשך דרך חיצונית הכלים והלבושים דבי"ע אשר שם יש תערובות מעה"ד [מעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע].

הסיבה לכך היא שאף ששרש המן גבוה מאוד, כשהוא צריך לרדת ולהימשך למטה, אל בריאה, יצירה ועשיה, הוא נמשך דרך החיצוניות של הכלים והלבושים של בריאה, יצירה ועשיה, ושם יש תערובת של עץ הדעת טוב ורע.

שרש המן גבוה מאוד, אך כדי להגיע לעולם הזה עליו לעבור דרך בריאה, יצירה ועשיה, דרך השכבה החיצונית של הכלים והלבושים שלהן. שם הטוב והרע מעורבים, כמו בעץ הדעת, ולכן גם המן אינו טהור לחלוטין כשהוא מגיע.

ולגבי קבלת התורה היה גם זה מגשם כו' ולכן עם היות שמצד משה עצמו לא היה שום מניעה שיהיה הכירור על ידו בשלימות כדבעי. מאחר שהוא בחינת מ"ה [מה] כמ"ש ונחנו מ"ה [מה].⁵⁸

וביחס לקבלת התורה, גם הדבר הזה היה מגשם כו'. לכן, אף שמצד משה עצמו לא היה שום מניעה שהכירור ייעשה על ידו בשלמות, כפי שראוי, שכן הוא בחינת מ"ה, כמו שכתוב: "ונחנו מ"ה",

בהשוואה לקדושה של קבלת התורה, אפילו המן מגשם. משה עצמו היה יכול לברר אותו בשלמות, שכן הוא בחינת מ"ה: הוא ואהרן אמרו על עצמם "ונחנו מ"ה" — ביטוי המבטא הן את הביטול שלהם והן את הקשר שלהם עם שם מ"ה, המכרר.

אך הזמן גרמא שבהכרח המאכל שמק"נ [שמקליפת נוגה] א"א שיתברר כל כך עד שלא יסתיר לגמרי עד עת קץ הימין שאז דייקא תצא ק"נ [קליפת נוגה] מטומאתה וחלאתה⁵⁹ לגמרי ותעלה לקדושה להיות מרכבה לה'.

אלא שהזמן גרם לכך: בהכרח, המאכל שמקליפת נוגה אינו יכול להתברר עד כדי כך שלא יסתיר כלל, עד קץ הימין; דווקא אז תצא קליפת נוגה לגמרי מטומאתה ומלכלוכה ותעלה לקדושה, להיות מרכבה לה'.

מה שמנע זאת לא היה משה, אלא התקופה. עד "קץ הימין" אי אפשר לברר את המאכל שמקליפת נוגה עד כדי כך שלא יסתיר כלל; רק אז תצא קליפת נוגה לגמרי מטומאתה ותיעשה "מרכבה" לה', מסורה לחלוטין לקדושה.

(ועמ"ש מענין זה בפי יתרו וכל העם רואים⁶⁰ כו' ועמ"ש ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות⁶¹ בענין פרישות מביאה לידי קדושה).

(וראו מה שנכתב בעניין זה בפרשת יתרו, על הפסוק "וכל העם רואים" כו'; וראו מה שנכתב על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות", בעניין "פרישות מביאה לידי קדושה").

אדמו"ר הזקן מפנה לשני מאמרים: האחד בתורה אור על הפסוק "וכל העם רואים" במעמד הר סיני, והאחר בלקוטי תורה על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות", בפרשת הנדרים, העוסק באמירה "פרישות מביאה לידי קדושה".

ומכ"ז [ומכל זה] יובן קצת למעלה בענין ירידת המלי' בבי"ע לברר ק"נ [קליפת נוגה] דכיון שעדיין א"א להיות הכירור לגמרי לתכליתו.

ומכל זה אפשר להבין מעט למעלה, בעניין ירידת מלכות לבריא, יצירה ועשיה כדי לברר את קליפת נוגה: מאחר שעדיין אי אפשר שהכירור יושלם ויגיע לתכליתו,

מה שאנו רואים במאכל מסייע להבין את עניינה של מלכות למעלה. היא יורדת לבריא, יצירה ועשיה כדי לברר את קליפת נוגה, אך הכירור עדיין אינו יכול להגיע לתכליתו.

הנה הם המונעים ומעכבים עליית המלי' וצריך שיבוא לה העזר והסיוע מלמעלה תמיד ולכן ארץ לא שבעה מים⁶² שהוא בחי' פקדת הארץ ותשוקקה כו'

הרי הם המונעים ומעכבים את עליית מלכות, והיא זקוקה תמיד לעזרה ולסיוע מלמעלה. לכן "ארץ לא שבעה מים" — בחינת "פקדת הארץ ותשוקקה" כו',

החלקים שעדיין לא התבררו הם המעכבים את עלייתה, ולכן היא זקוקה לעזרה תמידית מלמעלה. זהו "ארץ לא שבעה מים", כלומר "פקדת הארץ ותשוקקה".

עיי' פלג אלקים מלא מים⁶³ שעיי' דייקא תוכל לעלות [וזהו שכתוב] תלמיה רוח^{64, 65} כו' כי בחינה זו נק' יורה כמ"ש בגמרא פ"ק [פרק קמא] דתענית ד"ו⁶⁶ בענין יורה ומלקוש⁶⁷ שירה הוא ללחלח הארץ באמצעות "פלג אלקים מלא מים", שרק באמצעותו תוכל לעלות. [וזהו שכתוב "תלמיה רוח" כו', כי בחינה זו נקראת "יורה", כמו שכתוב בגמרא, בפרק הראשון של תענית, דף ו, בענין היורה והמלקוש: היורה נועד ללחלח את הארץ]

העזרה באה באמצעות "פלג אלקים מלא מים", החסדים הגלויים, ורק באמצעותם יכולה מלכות לעלות. הפסוק הבא, "תלמיה רוח", מתאים לכך: התלמוד מסביר שהיורה, הגשם הראשון, נועד להרוות את הארץ ולהשקותה עד לעומק, ומביא את הפסוק הזה עצמו.

[ועי' ברע"מ [ברעיא מהימנא] משפט ים קט"ו א']. ובלקוטי הש"ס [הששה סדרים] מהאר"י [מהאלקי רבי יצחק] ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונו לברכה] במסכת תענית פ"י פסוק פקדת ארץ].

[וראו ברעיא מהימנא, משפטים, קט"ו א']. ובלקוטי הש"ס של האר"י ז"ל, במסכת תענית, מפרש את הפסוק "פקדת הארץ".

נוספות כאן שתי הפניות: לרעיא מהימנא, חלק בזוהר, בפרשת משפטים (בנוסח המודפס מופיע "משפט ים", ככל הנראה טעות דפוס במקום משפטים), ולהערות האר"י ז"ל על התלמוד, ליקוטי הש"ס, במסכת תענית, שבהן הוא מפרש את הפסוק "פקדת הארץ".

וכמ"כ [וכמו כן] בחי' זו באדם ארץ לא שבעה מים שעיי' המצות הנמשלים למים וכמ"ש זורע צדקות⁶⁸ וכתוב אשריכם זורעי על כל מים.⁶⁹

וכך גם בחינה זו באדם: "הארץ אינה שבעה מים". דווקא באמצעות המצוות, שנמשלות למים, כמו שכתוב: "זורע צדקות", וכן כתוב: "אשריכם זורעי על כל מים",

כך גם אצל האדם: "הארץ" שבו אינה שבעה מים. המצוות נמשלות למים ולזרע שנזרע ליד מים, כפי שנאמר בברכת הבוקר "זורע צדקות" ובפסוק "אשריכם זורעי על כל מים".

עייז דייקא נמשך הרצון והתשוקה בנפש להיות בכחי ארץ ורצוא כו' ותמיד צ"ל המשכה זו כי הגם שהתפלל היום בכוונה עכ"ז [עם כל זה] מאחר שאח"כ אוכל ושותה ושאר גשמיות.

דווקא באמצעות נמשכים אל הנפש הרצון והתשוקה, והיא נעשית בבחינת "ארץ" ו"רצוא" וכו'. המשכה זו צריכה להתרחש תמיד, כי אף על פי שהתפלל היום בכוונה, הרי לאחר מכן הוא אוכל ושותה ועוסק בדברים גשמיים אחרים,

באמצעות המצוות נמשכים אל הנפש רצון ותשוקה, והיא נעשית בבחינת "ארץ" — מילה שאותיות רצ משותפות לה ולרצון ולרצוא. הדבר צריך להתרחש תמיד: גם לאחר התפילה בכוונה מלאה, האדם ממשיך לאכול, לשתות ולעסוק בדברים גשמיים.

ע"כ צריך תמיד לסיוע מלמעלה לעורר התגלות הרצון והיינו ע"י קיום המצות ששרשם מבחי רעוא דכל רעיון כו':

ולכן הוא זקוק תמיד לסיוע מלמעלה, כדי לעורר את התגלות הרצון. הדבר נעשה באמצעות קיום המצוות, ששורשן בבחינת "רעוא דכל רעיון" וכו'.

לכן האדם זקוק תמיד לעזרה מלמעלה כדי לעורר את התגלות הרצון. עזרה זו באה באמצעות קיום המצוות, ששורשן הוא "רעוא דכל רעיון" — רצון כל הרצונות.

קטע 4 • 81-11

מיעוט הירח ועליית הדיבור

8 ג והנה כ"ז [כל זה] הוא עכשיו שצ"ל פקדת הארץ שבחי מים של המצות מבחי שם מ"ה [שם מ"ה] גדלה מעלתם מבחי ארץ שם ב"ן [שם ב"ן] כו' וזהו ג"כ ענין מיעוט הירח כנ"ל

3. כל האמור עד כאן מתייחס לזמן הזה, שבו צריך להיות "פקדת הארץ": בחינת המים של המצוות, שמקורה בשם מ"ה, עולה במעלתה על בחינת הארץ, שם ב"ן וכו'. וזהו גם ענין מיעוט הירח, כפי שהוזכר לעיל.

הסעיף השלישי ממקם בזמן את כל מה שנאמר עד כה: הוא מתאר את הזמן הזה, שבו צריך "לפקוד" את הארץ, מפני ש"המים" של המצוות, שמקורם בשם מ"ה, נעלים מן ה"ארץ", שם ב"ן. פער זה הוא מה שהגמרא מכנה מיעוט הירח, שהוזכר לעיל.

אבל לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב והיה אור הלבנה⁷⁰ כאור החמה שיהי [שיהיה] זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שוין בקומתן והוא מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הירח ספ"א [סוף פרק א'] שתקבל אורותיה מאימא עצמה שלא עיי ז"א דמיון או"א [אבא ואימא]⁷¹ כו'

אבל לעתיד לבוא נאמר: "והיה אור הלבנה כאור החמה" — ז"א ונוקבא יהיו שווים בקומתם. וזהו מה שכתוב בעץ חיים, שער מיעוט הירח, בסוף פרק א': שהיא תקבל את אורותיה מאימא עצמה, ולא באמצעות ז"א, בדומה לאבא ואמא וכו';

לעתיד לבוא, ישעיהו אומר: "אור הלבנה יהיה כאור החמה" — ז"א, שהוא השמש, ונוקבא, שהיא הלבנה, יהיו שווים בקומתם. עץ חיים מתאר את השלב האחרון בצמיחת הלבנה: היא תקבל את אורותיה מאימא עצמה, ולא באמצעות ז"א, כשם שאבא ואמא עומדים שווים.

דהיינו שזו"נ [שזעיר אנפין ונוקבא] יקבלו שניהם השפע מחכמה עילאה בהשואה אי (ועמ"ש מזה בד"ה מהרה ישמע כו' משמח חתן עם הכלה).⁷²

כלומר, ז"א ונוקבא יקבלו שניהם את השפע מחכמה עילאה בשווה (ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מהרה ישמע" וכו', "משמח חתן עם הכלה").

אז ז"א ונוקבא יקבלו שניהם את השפע ישירות מחכמה עילאה, במידה שווה. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הברכה האחרונה משבע ברכות, המסתיים במילים "משמח חתן עם הכלה"; החתן והכלה הם שתי הבחינות הללו.

ופי' הענין הוא דהנה שם ב"ן [שם ב"ן] הוא בחי' מל' דאצילות שהיא בחי' דבור העליון כמ"ש באשר דבר מלך שלטון⁷³ כמו עד"מ במלך בשר ודם שהמלך מנהיג מלכותו בדבורו.

ביאור העניין הוא כך: שם ב"ן הוא בחינת מלכות דאצילות, שהיא בחינת הדיבור העליון, ככתוב: "באשר דבר מלך שלטון". דרך משל, מלך בשר ודם מנהיג את מלכותו בדיבורו.

שם ב"ן הוא מלכות דאצילות, שהיא הדיבור העליון של ה'. כמו שנאמר בקהלת: "באשר דבר מלך שלטון" — מלך אנושי מנהיג את מלכותו באמצעות דבורו, וכך מלכות ה' היא דיבורו.

וכך עד"מ למעלה נקי' בחי' מלכות בשם דבור ועמ"ש מזה באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה להבין אמרי בינה.⁷⁴

וכך, דרך משל, למעלה נקראת בחינת מלכות בשם "דיבור". ועיינו במה שנכתב על כך באגרת הקודש, במאמר המתחיל "להבין אמרי בינה".

גם למעלה, בהתאם לכך, מלכות נקראת "דיבור". אגרת הקודש, החלק הרביעי של ספר התניא, מסבירה זאת באגרת המתחילה "להבין אמרי בינה".

והנה שרש הדבור הוא מהחכמה ונקרא אבא יסד ברתא.⁷⁵ בחכמה יסד ארץ⁷⁶ (כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם).^{77, 78}

שורש הדיבור הוא בחכמה, ועל כך נאמר "אבא יסד ברתא"; "בחכמה יסד ארץ" (כפי שנכתב באגרת הקודש על הפסוק "ויעש דוד שם").

שורש הדיבור הוא בחכמה, כפי שנאמר בזוהר: "אבא", כלומר חכמה, "יסד ברתא", כלומר מלכות; וכן בפסוק "בחכמה יסד ארץ", כשה"ארץ" היא מלכות. אגרת הקודש דנה בכך באגרת על הפסוק "ויעש דוד שם".

אך הארת חכמה הנמשכת ומתלבשת באותיות הדבור הנמשכים ומתגלים בבי"ע הוא רק הארה מצומצמת וזהו מיעוט הירח שמתלבשת המלי' באותיות הדבור המתגלים לחוץ כו'

אולם הארת החכמה הנמשכת ומתלבשת באותיות הדיבור, הנמשכות ומתגלה בכריאה, ביצירה ובעשיה, היא הארה מצומצמת בלבד. וזהו מיעוט הירח: מלכות מתלבשת באותיות הדיבור המתגלות כלפי חוץ וכו'.

אולם אור החכמה שמגיע אל אותיות הדיבור כשהן מתגלות בכריאה, ביצירה ובעשיה, הוא הארה מצומצמת בלבד. זהו מיעוט הירח: מלכות מתלבשת באותיות דיבור היוצאות כלפי חוץ.

אבל לעי"ל [לעתיד לבוא] שיהיו שוין בקומתן היינו שבח"י מקור הדבור היא בחי' מלי' דאצילות תתעלה למעלה לקבל השפע דחכמה עילאה כמו שמקבלים המדות מהחכמה שזהו בחי' התכללות ועליות הדבור בחכמה.

אבל לעתיד לבוא, כאשר יהיו שווים בקומתם, בחינת מקור הדיבור — שהיא בחינת מלכות דאצילות — תתרומם ותקבל את השפע מחכמה עילאה, כשם שהמדות מקבלות מן החכמה. זוהי בחינת התכללות הדיבור בחכמה ועלייתו לתוכה.

לעתיד לבוא, כשהשמש והלבנה יהיו שווים, מלכות דאצילות, מקור הדיבור, תעלה ותקבל ישירות מחכמה עילאה, כפי שהמדות מקבלות ממנה כעת. אז הדיבור יוכלל בחכמה ויעלה לתוכה.

9 והוא ע"ד מ"ש במשה רבינו ע"ה [עליו השלום] כי כבד פה ⁷⁹ וכבד לשון אנכי. דהיינו מפני שהיה מבחי' עצמיות חכמה עילאה לא היה יכול כח הדבור

הדבר דומה למה שנאמר על משה רבנו עליו השלום: "כי כבד פה וכבד לשון אנכי". כלומר, מפני שהיה מבחינת עצמות החכמה העליונה, כוח הדיבור

משה אמר לה': "כבד פה וכבד לשון אנכי". אדמו"ר הזקן מסביר שנשמת משה באה מעצם החכמה העליונה.

שלו לירד ולהתלבש בחיצוניות כ"כ [כל כך] כ"א היה כח הדבור נכלל ומתעלה בעצמיות חכמה כו'. כך עד"מ למעלה הוא עליית הנוק' [הנוקבא] דבור העליון לקבל מחו"ב [מחכמה ובינה] עצמן.⁸⁰

שלו לא היה יכול לרדת ולהתלבש כל כך בחיצוניות; אלא כוח הדיבור נכלל ונתעלה בעצמות החכמה וכו'. כך, בדרך משל, למעלה יש עלייה של נוקבא, הדיבור העליון, כדי לקבל מחכמה ובינה עצמן.

משום כך, כוח הדיבור שלו לא יכול היה לרדת לגמרי ולהתבטא בחוץ; הוא נשאר כלול בחכמה ועלה לתוכה. למעלה, הדבר מקביל לעליית נוקבא, הדיבור העליון, כדי לקבל מחכמה ובינה עצמן.

אך לפעמים יש בחינה כזו שהוא להפך וחסרון גדול דהיינו מה שעל זמן חורבן בית המקדש נאמר נאלמתי דומיה⁸¹ כו'

אבל לפעמים יש מצב הפוך, והוא חסרון גדול. זהו מה שנאמר על זמן חורבן בית המקדש: "נאלמתי דומיה" וכו'.

יש גם שתיקה מסוג הפוך, והיא חסרון גדול. על זמן חורבן בית המקדש נאמר: "נאלמתי דומיה".

וזהו לגרועותא והיינו שאי אפשר להיות גילוי הדבור מחמת ההסתר של הקליפות כרחל לפני גוזזיה⁸² נאלמה (וכמ"ש מזה במ"א ע"פ והיה אור הלבנה כו').

וזהו לרעה: גילוי הדיבור אינו אפשרי בגלל ההסתר של הקליפות — "כרחל לפני גוזזיה נאלמה" (כפי שמוסבר על כך במקום אחר, על הפסוק "והיה אור הלבנה" וכו').

שתיקה זו היא פגם: הקליפות מסתירות כל כך, עד שהדיבור אינו יכול להתגלות — "כרחל לפני גוזזיה נאלמה". רחל היא כינוי למלכות, הדיבור העליון, שנאלם בגלות.

אבל בחי' כבד פה דמשה הוא להפך ממש שמצד התגלות הח"ע [החכמה עילאה]⁸³ לא יוכל לדבר וזהו ענין עליית הדבור כו'

אבל בחינת "כבד פה" של משה היא ממש ההפך: בגלל גילוי החכמה העליונה הוא לא יכול היה לדבר. וזהו ענין עליית הדיבור וכו'.

הקושי של משה בדיבור הוא ממש ההפך: הוא לא יכול היה לדבר מפני שהחכמה העליונה התגלתה בו. זוהי עליית הדיבור, ולא ירידתו.

(וזהו ענין יונת אלם⁸⁴ דלשבח קאמר וכענין מלה בסלע⁸⁵ משתוקא בתרין. והנה עכ"ז [עם כל זה] אינו מובן דמ"מ לפי זה [לפי זה] אין כאן דבור כלל ואיך נק' עליית המל' שהוא עליית הדבור. ואפ"ל [ואפשר לומר] עפמ"ש [על פי מה שכתוב] באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד.

(וזהו ענין "יונת אלם", שנאמר לשבח, בדומה לאמרה: "מלה בסלע", משתוקא בתרין". ואף על פי כן, הדבר אינו מובן: הרי לפי זה אין כאן דיבור כלל, ואם כן כיצד היא נקראת עליית המלכות, שהיא עליית הדיבור? ויש לומר על פי מה שכתוב באיגרת הקודש על הפסוק "ויעש דוד",

כך גם "יונת אלם" שבתהילים נאמר לשבח, וחכמים אומרים שאם מילה שווה סלע, שתיקה שווה שניים. אבל מתעוררת שאלה: אם אין כאן דיבור כלל, כיצד אפשר לקרוא לכך עליית המלכות, כלומר עליית הדיבור? התשובה עולה מאיגרת הקודש, באיגרת על הפסוק "ויעש דוד שם".

שהאותיות הן בבחינת חומר וצורה הנק' פנימית וחיצונית⁸⁶ כו' ועיקר בחי' המל' שנק' דבור היינו פנימית הדבור והוא המאיר בעולמות עליונים רק בעשייה נמשך ע"י התלבשות בחיצונית הדבור שהוא חומר וגוף האותיות.

שהאותיות הן בבחינת חומר וצורה, הנקראים פנימיות וחיצוניות וכו'; ועיקר בחינת המלכות, הנקראת דיבור, הוא פנימיות הדיבור, והיא המאירה בעולמות העליונים. רק בעשייה היא נמשכת כשהיא מתלבשת בחיצוניות הדיבור, שהיא החומר והגוף של האותיות,

האיגרת מסבירה שלאותיות יש צורה — הפנימיות שלהן, שהיא צורתו המיוחדת של כל צליל ובאה מן השכל והרצון — וחומר, שהוא החיצונית: הנשימה והקול שנושאים אותן. עיקר המלכות הוא פנימיות הדיבור, המאירה בעולמות העליונים; רק בעשייה היא מתלבשת ב"גוף" החיצוני של האותיות.

כמו עד"מ באדם הדבור היוצא לחוץ. ולעתיד שיהי' [שיהיה] עליות העולמות לא יצטרך להיות ההתלבשות בחומר וחיצוני ות כו' וזהו עליית הדבור, גם כמו שתי רוחות מספרות⁸⁷ זו עם זו הרי הסיפור והדבור שלהם דק

כמו, בדרך משל, באדם, כשהדיבור יוצא החוצה. ולעתיד, כשיתרחשו עליות העולמות, לא יהיה צורך בהתלבשות בחומר ובחיצוניות וכו', וזהו עליית הדיבור. וכן, כששתי רוחות משוחחות זו עם זו, השיחה והדיבור שלהן עדינים

הדבר דומה לדיבור האנושי היוצא אל העולם באמצעות הקול. לעתיד, כשהעולמות יעלו, הדיבור לא יזדקק עוד ללבוש החיצוני הזה — וזהו עלייתו. הסיפור בתלמוד על שתי רוחות המשוחחות זו עם זו מלמד שגם בלי קול יכול להיות דיבור: הדיבור שלהן עדין כמו המחשבה שלנו.

כמו מחשבה שלנו, ועד"ז יובן ענין עליית הדבור. ועמ"ש בפ' נח בביאור ע"פ מים רבים בפ"י כיום שידובר בה⁸⁸ שהדיבור אינו בפ"ע [בפני עצמו] רק בה שאינו נמשך למטה כו' ע"ש וזהו כענין מ"ש כאן.

כמו המחשבה שלנו; ובאותו אופן יובן ענין עליית הדיבור. וראו מה שנכתב בפרשת נח, בביאור על "מים רבים", בפירוש "כיום שידובר בה": שהדיבור אינו בפני עצמו, אלא "בה" — בתוכה, ולכן אינו נמשך למטה וכו'; ראו שם. וזה דומה לענין שנכתב כאן.

כך הדיבור יכול לעלות בלי להישמע. הכוונה לביאור בפרשת נח על "מים רבים", על "כיום שידובר בה": הדיבור מצוי "בה", מוחזק בתוכה, ואינו נמשך למטה.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי⁸⁹ בענין שם מ"ב דאנא בכח גדולת ז' פעמים ו' וזהו ג"כ ע"ד שבשבת הוא עליית הדבור. ועיין בזהר תרומה דקל"ז ע"א בפי' אין אמר ואין דברים⁹⁰ כשאר אמירן דעלמא כו' וראו מה שנכתב בביאור על "אלה מסעי", בענין שם מ"ב שב"אנא בכוח גדולת" — שבע פעמים שש; וגם זה קשור לעליית הדיבור בשבת. ועיינו בזהר, תרומה, דף קל"ז ע"א, בפירוש "אין אמר ואין דברים" כמו שאר האמירות שבעולם וכו',

הוא מפנה גם לביאור על "אלה מסעי", בענין שם בן מ"ב האותיות הטמון בתפילת אנא בכוח — שבע שורות של שש מילים — הקשור לעליית הדיבור בשבת. בזהר, תרומה, הפסוק מתהילים י"ט "אין אמר ואין דברים" מתפרש כדיבור שאינו כשאר האמירות שבעולם.

אלא הם בחי' בלי נשמע קולם ואעפ"כ [ואף על פי כן] בכל הארץ יצא קום⁹¹ ע"ש היטב ובזהר בראשית ד"ג ע"ב ועד"ז איתא בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' ואתחנן דר"ס ע"ב גבי רב לך^{92,93} בענין וישמע את הקול מדבר אליו⁹⁴ כו'

אלא הם בחינת "בלי נשמע קולם", ואף על פי כן "בכל הארץ יצא קום"; עיינו שם היטב, וכן בזהר, בראשית, דף נ' ע"ב. ובאותו ענין מובא בפירוש הרמ"ז על הזהר, פרשת ואתחנן, דף ר"ס ע"ב, על "רב לך", בענין "וישמע את הקול מדבר אליו" וכו':

דיבור כזה הוא בבחינת "בלי נשמע קולם", ואף על פי כן "בכל הארץ יצא קום": הוא פועל אף שאינו נשמע. הוא מוסיף הפניה לזהר, בראשית, ולפירוש הרמ"ז על דברי הזהר בפרשת ואתחנן, על "רב לך", המסביר באותו אופן את "וישמע את הקול מדבר אליו" — הקול שמשמע שמוע באוהל מועד.

שלא ע"י כלי הדבור רק בפנימיות כו' הוא שרש הדבור בפנימיותו כו' ע"ש ואפשר דהיינו פרצוף הפנימי דמלכות) (וכמ"ש מזה במ"א בביאור מאמר הזהר ר"פ בראשית⁹⁵ כשושנה⁹⁶ כו' כן רעיתי⁹⁷ כו').

לא באמצעות כלי הדיבור, אלא בפנימיות וכו'; זהו שורש הדיבור בפנימיותו וכו'; ראו שם. ואפשר שהכוונה לפרצוף הפנימי של מלכות. (וכפי שהוסבר על כך במקום אחר, בביאור מאמר הזהר בתחילת פרשת בראשית: "כשושנה" וכו', "כן רעיתי" וכו').

הקול דיבר לא באמצעות איברי הדיבור, אלא בפנימיות; זהו שורש הדיבור בפנימיותו, ואולי לכך מכוונים כשדברים בקבלה על הפרצוף הפנימי של מלכות. הוא מפנה גם למאמר על דברי הזהר בתחילת פרשת בראשית: "כשושנה בין החוחים, כן רעיתי בין הבנות".

ובמ"א נתבאר באופן אחר⁹⁸ שעתה הדבור אינו מקבל הארת ח"ע [חכמה עילאה] אלא ע"י המדות עליונות אבל לעתיד יקבל הדבור מח"ע [מחכמה עילאה] עצמה שלא ע"י המדות כו' ובמקום אחר הוסבר הדבר בדרך אחרת: כיום הדיבור מקבל את הארת חכמה עילאה רק באמצעות המדות העליונות, אך לעתיד לבוא הדיבור יקבל מחכמה עילאה עצמה, בלי המדות וכו'.

במקום אחר מוסברת עליית הדיבור באופן אחר: כיום הדיבור מקבל את אור החכמה רק באמצעות המדות, אך לעתיד לבוא יקבל מחכמה עילאה עצמה, בלעדיהן.

ועמ"ש מזה ע"פ והיה מדי חדש בחדשו^{99, 100} ועמ"ש במ"א ע"פ שמח תשמח¹⁰¹ רעים האהובים¹⁰² בפי ע"כ יעזוב איש¹⁰³ את אביו ואת אמו כו'

וראו מה שנכתב על כך על "והיה מדי חודש בחדשו", וכן מה שנכתב במקום אחר על "שמח תשמח רעים האהובים", בפירוש "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו" וכו',

ההסבר הזה מופיע במאמר על "והיה מדי חודש בחדשו", ובמאמר על ברכת הנישואין "שמח תשמח רעים האהובים", על הפסוק "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו".

אך ע"י השמחה כו' ע"ש אך מ"מ כשהדבור עצמו מקבל מחו"ב [מחכמה ובינה] עצמן זהו בחינה גבוה יותר.¹⁰⁴

אלא שעל ידי השמחה וכו'; ראו שם. אך אף על פי כן, כשהדיבור עצמו מקבל מחכמה ובינה עצמן, זו בחינה גבוהה יותר.

אותו מאמר ממשיך לדון בתפקידה של השמחה. ובכל זאת, הוא מסכם, כשהדיבור מקבל מחכמה ובינה עצמן, כפי שהוסבר כאן, זו בחינה גבוהה יותר.

10 ובמ"א נתבאר עוד בפי אז נדברו¹⁰⁵ יראי ה' דפי נדברו הוא הדבור אשר בא ממילא ומאליו והיינו בחינת ודברי אשר שמתו בפיך¹⁰⁶ רק שתען לשוני אמרתך¹⁰⁷

ובמקום אחר מוסבר עוד פירוש הפסוק "אז נדברו יראי ה'": "נדברו" פירושו דיבור שבא מאליו ומעצמו; זו הבחינה של "ודברי אשר שמתו בפיך", אלא ש"תען לשוני אמרתך".

מלאכי אומר: "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו", וצורת המילה "נדברו" מרמזת על דיבור שמתרחש מאליו, כאילו הדברים נאמרו מעצמם. זהו הדיבור של "ודברי אשר שמתו בפיך", שבו לשונו של האדם רק משמיעה את דבר ה'.

והיינו ע"י בחי הביטול בעסק התורה וכמ"ש המגיד להב"י [להבית יוסף] אני המשנה המדברת בפיך¹⁰⁸ וע"ד שכינה מדברת¹⁰⁹ מתוך גרונו של משה.

וזהו באמצעות בחינת הביטול בלימוד התורה, וכפי שאמר המגיד לבית יוסף: "אני המשנה המדברת בפיך", וכעין "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה".

מגיעים לכך באמצעות ביטול, כשהאדם מניח את עצמו בצד בשעת לימוד התורה. המגיד מן השמים אמר לרבי יוסף קארו, מחבר הבית יוסף: "אני המשנה המדברת בפיך", וכן נאמר: "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה".

11 ועדיין י"ל [יש לומר] ג"כ פי' וענין כיום שידובר בה¹¹⁰ שזהו בחי' אז נדברו כו'. וזהו ענין לרוקע הארץ על המים¹¹¹ שבחי' שם כ"ן [שם כ"ן] שנקרא ארץ לא יצטרך לקבל משם מ"ה [שם מ"ה] שהוא ז"א הנק' מים כו' ובדרך זו אפשר להסביר גם את הפירוש והעניין של "כיום שידובר בה": זו בחינת "אז נדברו" וכו'. וזהו ענין "לרוקע הארץ על המים" — שבחינת שם כ"ן, הנקראת "ארץ", לא תצטרך לקבל משם מ"ה, שהוא ז"א, הנקרא "מים" וכו'.

אפשר לקרוא גם את "כיום שידובר בה" באותה דרך — כדיבור של "נדברו" המתעורר מעצמו. הפסוק "לרוקע הארץ על המים" מתאר את העתיד, כאשר ה"ארץ", שם כ"ן, תעמוד מעל ה"מים" ולא תצטרך עוד לקבל משם מ"ה, ז"א.

וזהו הנני בורא חדשה¹¹² בארץ נקבה תסובב גבר ולא תהיה צריכה למים כו' וכמ"ש במ"א: וזהו "הנני בורא חדשה בארץ נקבה תסובב גבר"; והיא לא תצטרך למים וכו', כפי שמוסבר במקום אחר. הפסוק בירמיהו מדבר על "חדשה בארץ: נקבה תסובב גבר". בעתיד הנקבה, נוקבא, תקיף ותעלה מעל הזכר, ז"א, ולא תצטרך עוד ל"מים" שלו.

קטע 5 • ו' 12-13

מספר שאין לו מניין

12 ד והנה ע"ז נאמר והיה מספר בני [בני ישראל] כחול הים אשר לא ימד ולא יספר.¹¹³ כי הנה בחינת מספר נופל על דבר שהוא בבחינת התחלקות ופירוד.

4. על כך נאמר: "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר". שהרי המושג "מספר" שייך לדבר שיש בו חלוקה ופירוד.

חלק ד' חוזר לפסוק של המאמר מהושע, שבו מדובר על "מספר" שאי אפשר למדוד או למנות — לכאורה דבר והיפוכו. אפשר למנות רק דברים המחולקים ונפרדים זה מזה.

והתחלקות זו נמשך מבחי' הגבורות וזהו ענין התחלקות הקול וההבל בכ"ב אותיות הדבור שבה' מוצאות שהוא ע"י ה"ג [חמש גבורות] מנצפ"ך.

חלוקה זו נמשכת מבחינת הגבורות. זהו ענין חלוקת הקול וההבל לעשרים ושתיים אותיות הדיבור, בחמשת מוצאות הפה, הנעשית על ידי חמש הגבורות מנצפ"ך.

החלוקה נובעת מהגבורות, כוחות הצמצום וההגבלה היוצרים גבולות והבחנות. כך ההבל והקול האחד מתחלקים לעשרים ושתיים אותיות בחמשת מוצאות הפה, באמצעות חמש הגבורות הקשורות לחמש האותיות שיש להן צורות סופיות: מ"ם, נו"ן, צד"י, פ"א וכ"ף.

ועדיין גם המצות הם בבחינת מספר לפי שהתורה נמשך מבחינת גבורה מימינו אש דת¹¹⁴ כו'.

וכך גם המצוות הן בבחינת מספר, מפני שהתורה נמשכת מבחינת גבורה: "מימינו אש דת" וכו'.

גם למצוות יש מספר — תרי"ג — מפני שהתורה באה מבחינת גבורה: היא ניתנה כ"אש דת", והאש היא בחינת גבורה.

13 והנה כתיב ולתבונתו אין מספר^{115, 116} פ"י שעיקר התהוות ההתחלקות המדרגות עד ששייך בחינת**מספר זהו אחר סיום יסוד אימא**

והנה נאמר: "ולתבונתו אין מספר". כלומר, החלוקה המהותית של המדרגות, עד כדי כך שמושג המספר שייך בהן, מתחילה לאחר סיום יסוד אימא,

במהלים נאמר על ה': "לתבונתו אין מספר". אדמו"ר הזקן מסביר שחלוקת המדרגות לדברים נפרדים שאפשר למנות מתחילה רק במקום שבו מסתיים יסוד אימא (בינה).

דהיינו למטה מהחזה דו"א ששם החו"ג [החסד וגבורה] מגולים ומתחלקים החסדים לג' קוין עד ששם שרש בחי' מספר ומשם מקבלת המלי' שמתחלת מהחזה ולמטה כו'.

כלומר, למטה מהחזה של ז"א, שם החסדים והגבורות גלויים והחסדים מתחלקים לשלושה קווים, כך ששורש מושג המספר נמצא שם; ומשם מלכות מקבלת, שכן היא מתחילה מהחזה ולמטה וכו'.

נקודה זו היא החזה של ז"א. למטה ממנו החסדים והגבורות גלויים, והחסדים מתפשטים לשלושת הקווים — ימין, שמאל ואמצע — ולכן שם נמצא שורש המספר; מלכות, שנבנית מהחזה ולמטה, מקבלת משם.

אבל לתבונתו היינו במקום שהחו"ג [שהחסד וגבורה] מכוסים ביסוד אימא הם בבחי' אחדות והתכללות כל החסדים דג' קוין באחדות א' ממש ביסוד אימא

אבל "תבונתו" היא המקום שבו החסדים והגבורות מכוסים בתוך יסוד אימא: הם במצב של אחדות והתכללות, וכל החסדים שבשלושת הקווים הם ממש אחדות אחת בתוך יסוד אימא;

"תבונתו" היא בינה, שבה החסדים והגבורות עדיין מכוסים בתוך יסוד אימא. שם כל החסדים שבשלושת הקווים הם ממש אחד.

ולכן הם בבחי' אין מספר למעלה מבחינת ומדרגת המספר דאינו שייך אלא בבחינת התחלקות משא"כ למעלה בעלמא דאתכסיא הם בבחינת אחדות והתכללות וביטול באור א"ס ב"ה שלמעלה מבחינת התחלקות המדרגות וזהו ולתבונתו דייקא אין מספר.

ולכן הם במצב של "אין מספר", למעלה מגדר ומדרגת המספר, השייכים רק למצב של חלוקה; ואילו למעלה, בעלמא דאתכסיא, הם במצב של אחדות, התכללות וביטול באור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מחלוקת המדרגות. וזהו "ולתבונתו" דווקא "אין מספר",

לכן הם שם "בלי מספר", למעלה ממניין, השייך רק לדברים המחולקים. בעולם הנסתר הכול מאוחד, כלול ובטל באור אין סוף; משום כך נאמר בפסוק דווקא "ולתבונתו" — "אין מספר".

שהוא בחי' סתים שלמעלה מבחינת גליא (ועיין מזה בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] סוף תהלים ע"פ ולתבונתו אין מספר ועיין בזה ס"פ תרומה דקע"א ע"ב).¹¹⁷

שהיא בחינת הנסתר, שלמעלה מבחינת הגלוי (ועיינו בעניין זה בלקוטי תורה של האריז"ל, בסוף תהלים, על הפסוק "ולתבונתו אין מספר"; וכן בזהר, סוף פרשת תרומה, דף קע"א ע"ב).

כינה היא בחינת הנסתר, שלמעלה מבחינת הגלוי. לקוטי תורה של האריז"ל על הפסוק הזה והזהר בסוף פרשת תרומה, העוסק בה' המונה את הכוכבים, מרחיבים בעניין.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי המתחיל לבאר ענין המסעות בענין לא יחפוץ כסיל¹¹⁸ בתבונה כו' דשם נתבאר ששם בחי' סתים הוא התגלות עתיק כו'

ועיינו במה שנתבאר בביאור על הפסוק "אלה מסעי", הפותח בביאור ענין המסעות, בעניין "לא יחפוץ כסיל בתבונה" וכו', שם נתבאר שבחינת הנסתר היא התגלות עתיק וכו',

הכוונה לביאור על "אלה מסעי", הפותח במילים "לבאר ענין המסעות", ובו מתבאר הפסוק "לא יחפוץ כסיל בתבונה". שם מוסבר שבחינת הנסתר שבתוך כינה היא התגלות עתיק, הבחינה הפנימית של כתר.

ונקרא עץ החיים ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' במדבר דק"ז בפ"י והיה מספר כו' דמבואר ממש ע"ד שנתבאר כאן.

והיא נקראת עץ החיים. ועיינו בפירוש הרמ"ז לזהר, פרשת במדבר, דף ק"ז, על פירוש "והיה מספר" וכו', שבו הדברים מבוארים ממש על פי מה שנתבאר כאן.

בחינה זו נקראת עץ החיים. הרמ"ז, בפירושו לדיון בזהר על "והיה מספר" בפרשת במדבר, מסביר את הפסוק בדיוק על פי המבואר כאן.

והנה עכשיו המלי' שהיא הדבור עליון מקבל מבחינת ז"א והיינו מהחזה ולמטה ששם מתחיל בנין הנוק' [הנוקבא]

והנה עכשיו מלכות, שהיא הדיבור העליון, מקבלת מבחינת ז"א, כלומר מהחזה ולמטה, שם מתחילה בניית הנוקבא; כעת מלכות, הדיבור העליון, מקבלת מז"א רק מהחזה ולמטה, במקום שבו מתחילה "בניית" נוקבא.

ולכן נקרא מספר בני' [בני ישראל] שמשם הוא שרש בחינת מספר (וגם משם הוא שרש בחינת התהוות הזמן כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' בראשית והיינו כי הזמן הוא ג"כ בחינת מספר והתחלקות) ולכן נקרא "מספר בני ישראל", שכן משם שורש בחינת המספר (וגם משם שורש התהוות הזמן, כפי שנכתב בלקוטי תורה, פרשת בראשית; כלומר, משום שגם הזמן הוא בחינת מספר והתחלקות).

זו הסיבה שהפסוק מדבר על "מספר בני ישראל": מלכות, מקור הנשמות, מקבלת מהמקום שבו מתחיל ענין המספר. גם הזמן נובע משם, כפי ששלמד האריז"ל, משום שגם הזמן נמדד ומתחלק.

אבל לעי"ל [לעיתיד לבוא] שתתעלה המלי' שהיא הדבור לקבל מבחינת חו"ב [חכמה ובינה] עצמן שהוא בחינת ולתבונתו אין מספר אזי יהיה בחינת והיה מספר בניי [בני ישראל] כו' אשר לא ימד ולא יספר.

אבל לעיתיד לבוא, כאשר מלכות, שהיא הדיבור, תתעלה לקבל מחכמת ובינה עצמן, שהיא בחינת "ולתבונתו אין מספר", תהיה בחינת "והיה מספר בני ישראל" וגו', "אשר לא ימד ולא יספר".

לעיתיד לבוא מלכות תתעלה לקבל מחכמת ובינה עצמן, מבחינת "ולתבונתו אין מספר". אז יהיה לישראל "מספר", ובכל זאת הם יהיו מעבר לכל מידה ומניין, כפי שנאמר בפסוק.

דהיינו שגם עלמא דאתגליא שהוא עכשיו בבחינת מספר. יהיה לעיתיד במדרגת בחינת סתים ועלמא דאתכסיא אשר הוא בבחינת אין מספר.

כלומר, גם העולם הגלוי, שכעת הוא בבחינת מספר, יהיה לעיתיד בדרגת העולם הנסתר והעלום, שהוא בבחינת "אין מספר".

גם העולם הגלוי, שכעת הוא נמנה ומתחלק, יהיה אז בדרגת העולם הנסתר, שהוא מעבר למספר.

והיינו על ידי התשובה שהיא בחינת בינה ליבא¹¹⁹ ולתבונתו אין מספר כו' (ולכן עי"ז והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי¹²⁰ דהפיי במקום ממש כי זדונות נעשו כזכויות כנוזכר לעיל).

וזהו באמצעות התשובה, שהיא בחינת בינה — הלב, "ולתבונתו אין מספר" וגו'. (ולכן באמצעותה "והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי": הכוונה היא "במקום" ממש, שכן הזדונות נעשו כזכויות, כפי שהוזכר לעיל).

הדבר נעשה באמצעות התשובה, שהיא בינה, "הלב", מעבר למספר. משום כך, במקום שבו נאמר "לא עמי אתם", ייקראו "בני אל חי": באמצעות התשובה הזדונות עצמם נעשים לזכויות, כפי שהוזכר קודם.

ומזה יובן ג"כ ענין יום הכפורים^{121, 122, 123} שהוא יום הסליחה משום שאז עליית המלי' בבחינת ולתבונתו אין מספר) (כמ"ש בזהר פ' אמור דף ק' ע"ב ודף ק"ב ע"א ובשאר דוכתי)

ומכאן יובן גם עניינו של יום הכיפורים, שהוא יום הסליחה, משום שאז מלכות עולה לבחינת "ולתבונתו אין מספר". (כפי שנכתב בזהר, פרשת אמור, דף ק' ע"ב ודף ק"ב ע"א, ובמקומות נוספים.)

יום הכיפורים, יום הסליחה, פועל באותה דרך: ביום זה מלכות עולה לבינה, הבחינה שמעבר למספר. בזהר, בפרשת אמור, נאמר שביום הכיפורים אימא עילאה מאירה באימא תתאה, ושני אורות מאירים כאחד.

וזהו כיום ההוא¹²⁴ יהיה ופי' בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שאותיות דשם הוי'. יהיו לעתיד בבחינת יהיה ב"פ [בי פעמים] י"ה.

וזהו "כיום ההוא יהיה", שפירש בלקוטי תורה: שאותיות שם הוי' יהיו לעתיד בבחינת י"היה" — פעמיים י"ה.

זכריה אומר: "כיום ההוא יהיה הוי' אחד". האריז"ל מפרש את המילה "יהיה", שבה י"ה נכתב פעמיים, כצורתו העתידית של שם הוי'.

ור"ל [ורוצה לומר] שמדרגת ו"ה שהם זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] יהיו לע"ל [לעתיד לבוא] כמו בחי' י"ה שהם או"א [אבא ואימא] וזהו ממש ענין הנ"ל דוהיה מספר כו'

כלומר, מדרגת ו"ה, שהן ז"א ונוקבא, יהיו לעתיד כמו בחינת י"ה, שהן אבא ואמא. וזהו ממש העניין שהוזכר לעיל, "והיה מספר" וגו',

החצי השני של השם, ו"ה (ז"א ונוקבא), יהיו כמו החצי הראשון, י"ה (אבא ואמא). זהו אותו רעיון של הפסוק על מספר שאי אפשר למנות.

אשר לא יספר לפי שעכשיו המלי' שהיא ה' אחרונה דשם הוי' בחי' דבר ה' מקבלת מבחינת ו' שהוא המשכה מיו"ד שבראשו מה שנמשך ויורד מלמעלה למטה ועמ"ש מזה כדי"ה ושבת בשלום¹²⁵

"אשר לא יספר": שכן כעת מלכות, שהיא הה"א האחרונה של שם הוי' ובחינת "דבר ה'", מקבלת מבחינת ו', שהיא המשכה מן היו"ד שבראשה — מה שנמשך ויורד מלמעלה למטה (וראה מה שנכתב על כך בדיבור המתחיל "ושבת בשלום"),

כעת מלכות, הה"א האחרונה של השם, "דבר ה'", מקבלת באמצעות הוי'. הוי' היא היו"ד הנמשכת כלפי מטה: אות שבראשה יו"ד וממנה נמשך קו כלפי מטה. הדיון בכך מופיע במאמר "ושבת בשלום".

כמו בחינת מים יורדים מגבוה לנמוך ואינו עצמיות היו"ד ממש כ"א שהולך ומתקצר ונעשה קו דק יותר הרבה מהיו"ד עצמו שבראשו

כמו בחינת המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך; ואין זו עצמות היו"ד ממש, אלא היא הולכת ומצטמצמת ונעשית קו דק, דק הרבה יותר מן היו"ד עצמה שבראשו;

כמו מים הזורמים ממקום גבוה למקום נמוך, הוי"ו אינה עצמות היו"ד: היא מצטמצמת לקו דק הרבה יותר מן היו"ד שבראשה.

והוא ענין קלישת האור כמ"ש במ"א¹²⁶ בענין כפילא וקלישא ומבחינת הוי"ו נמשך לבחינת ה' תתאה וזהו ענין דילול האור, כפי שהוסבר במקום אחר בענין "כפילה וקלישא". ומבחינת הוי"ו נמשכת ההשפעה לבחינת ה"א תתאה.

זהו "דילול" האור, שהתבאר בתורה אור כ"כפילה וקלישא": היו"ד נמשכת ומתארכת להיעשות וי"ו. מן הוי"ו נמשכת ההשפעה לה"א תתאה, מלכות.

אבל בחינת י"ה אינו ע"י המשכה אלא כי היו"ד עצמו מתגלה בה' והכל בחינה אחת.

אבל בחינת י"ה אינה באמצעות המשכה, אלא היו"ד עצמה מתגלה בה"א, והכול בחינה אחת.

שתי האותיות הראשונות קשורות זו לזו באופן שונה: הה"א של י"ה אינה נמשכת מן היו"ד; היו"ד עצמה מתגלה בה, ולכן שתיהן בחינה אחת.

(ועיין בספר עטרת זקנים בא"ח [כאורח חיים] סי' ל"ב גבי כתיבת אות ה' ראשונה דשם ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ולא אבה¹²⁷ ה' אלקיך)

(ועיינו בספר עטרת זקנים על אורח חיים, סימן ל"ב, בעניין כתיבת הה"א הראשונה של השם; ועיינו במה שנכתב על כך בביאור על "ולא אבה ה' אלקיך".)

עטרת זקנים, פירוש על שולחן ערוך, אורח חיים, דן בסימן ל"ב באופן כתיבת הה"א הראשונה של השם. הוא מפנה גם לביאורו על "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם".

אכן לע"ל [לעתיד לבוא] יתעלה העולם שבחינת עלמא דאתגליא יהיה בבחינות ומדרגות עלמא דאתכסיא ויהיה זוי"נ [זעיר אנפין ונוקבא] המדות והדבור ג"כ בבחינות י"ה שהם או"א [אבא ואימא]

אולם לעתיד לבוא העולם יתעלה, כך שהעולם הגלוי יהיה במדרגותיו של העולם הנסתר; וגם ז"א ונוקבא — המדות והדיבור — יהיו במדרגת י"ה, שהם אבא ואמא.

לעתיד לבוא העולם יעלה: העולם הגלוי יגיע למדרגות העולם הנסתר, וז"א ונוקבא, המדות והדיבור, יהיו במדרגת י"ה, אבא ואמא.

(ע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הירח ספ"א [סוף פרק א'] כנוצר לעיל). וזהו ג"כ ענין ונקבצו בני יהודה ובניי [ובני ישראל] יחדו.¹²⁸

(בדומה למה שהתבאר בעץ חיים, שער מיעוט הירח, בסוף פרק א, כנוצר לעיל). וזהו גם ענין "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו":

הדבר תואם את האמור בעץ חיים על קבלת הלכנה מאמא עצמה, שהובא לעיל. זהו גם פירוש הפסוק הבא בהושע: "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו".

שיחוי"ת [שיחודא תתאה] יהיה ג"כ במדרגת יחוי"ע [יחודא עילאה]. ופ"י כי יהודה הוא בבחינת מל' איהי בהוד וישראל לי ראש היינו בחינת ז"א מהחזה ולמעלה שבו מאירין המוחין דאו"א [דאבא ואימא].

שהיחוי"ת תהיה גם היא במדרגת יחוי"ע. והפירוש הוא שיהודה הוא בחינת מלכות, "איהי בהוד", וישראל הוא "לי ראש", כלומר בחינת ז"א מן החזה ולמעלה, שבה מאירים המוחין דאבא ואמא.

הקיבוץ הזה פירושו שהיחוי"ת תגיע למדרגת יחוי"ע. יהודה הוא מלכות, שכן בשם יהודה כלולה בחינת הוד, ומלכות היא "בהוד"; ישראל, שאותיות שמו הן "לי ראש", הוא ז"א שלמעלה מן החזה, שבו מאירים המוחין דאבא ואמא.

ולעתיד תהיה ספירת המלי' ג"כ במדרגת ז"א אור הלבנה כאור החמה.¹²⁹ ועמ"ש ע"פ ויגש אליו יהודה^{130, 131} וע"פ יהודה אתה^{132, 133} וע"פ כי תשמע בקול כו' לעשות הישר בעיני¹³⁴ כו'.

ולעתיד תהיה גם ספירת המלכות במדרגת ז"א: "אור הלבנה כאור החמה". ועיינו במה שנכתב על "ויגש אליו יהודה", על "יהודה אתה", ועל "כי תשמע בקול... לעשות הישר בעיני...".

לעתיד תהיה המלכות במדרגת ז"א: "אור הלבנה כאור החמה". הוא מפנה למאמריו על "ויגש אליו יהודה", על "יהודה אתה", ועל "כי תשמע בקול... לעשות הישר בעיני".

וזהו ושמו להם ראש אחד שהוא בחינת תפארת דאימא שיהיה כתר לשניהן בשוה (ועמ"ש בפ' תרומה גבי ענין הכרובים):

וזהו "וימנו להם ראש אחד" — בחינת תפארת של אמא, שתהיה כתר לשניהם במידה שווה (ועיינו במה שנכתב בפרשת תרומה בעניין הכרובים).

הושע ממשיך: "וימנו להם ראש אחד" — תפארת של אמא תהיה כתר אחד לז"א ולנוקבא במידה שווה. הכוונה לתורה אור, פרשת תרומה, בעניין הכרובים.

בעבודה

המאמר מפיך כמה לקחים בעבודת ה'. התבוננות בה' באמצעות השכל ועומק ההבנה מביאה את האהבה והיראה הנסתרות במוח אל הגילוי שבלב, ככתוב "מי ברא אלה". מאחר שאכילה, שתייה והחיים הגשמיים שלאחר התפילה מגשמים את הנפש, אדם אינו יכול לסמוך על עצמו בלבד: הוא זקוק תמיד לעזרה מלמעלה, הנמשכת באמצעות קיום המצוות ששורשן ב"רצון כל הרצונות"; לכן יש לרוץ אפילו למצווה קלה. תשובה מגיעה לבינה, שלמעלה מכל מספר, והופכת זדונות לזכויות; וביטול בלימוד התורה מאפשר לדיבור לצאת מאליו, ככתוב "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה".

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שהאותיות אלה עדיין נסתרות כשהן מצויות בתוך המילה אלקים, ומה מקביל לכך באהבת ה' של האדם?
2. אם אכילה ככוונה קדושה מבררת את המזון, מדוע משה, שהכיר את הכוונות האלה בשלמות, לא אכל דבר במשך ארבעים יום, אפילו לא מן?
3. כיצד "כבד פה" של משה מבטא עלייה של הדיבור ולא חסרון בו, ובמה הוא שונה מן השתיקה "נאלמתי דומיה"?
4. מדוע המספר קשור לחלוקה ולגבורה, וכיצד יכול מספרם של ישראל להיות "למעלה ממידה ומספר"?
5. מה משותף לתשובה, לבינה וליום הכיפורים לפי המאמר?

הערות

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 2

6 ויש בחיי חסדים המגולים

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur
HaZaken 5565.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ה-ב ע' תקפט נוסף בהמאמר ומוגה בגוכתי"ק הצ"צ "והחסדים המכוסים ביסוד אימא הן למעלה מהחזה דו"א ומשם ולמטה הן מתגלים כי בחזה דו"א מסתיימים בחי' יסוד אימא כידוע ולכן מהחזה דו"א ולמטה שם החסדים מגולים והיינו שבי' חסדים ובי' שליש הם מגולים ובי' חסדים ושליש שהם עד החזה דו"א נשארו מכוסין ביסוד אימא כו".

7 חסדים המכוסים ביסוד הבינה ויש בחיי חסדים המגולים

דרוש זה מעץ חיים, העוסק בחסדים ובגבורות, מתאר כיצד יסוד דאימא שבתוך דו"א מגיע עד החזה, וכיצד החסדים, הנמשלים לנחלי מים, יורדים ממנו. אדמו"ר הזקן מביא אותו לעניין החסדים המכוסים והגלויים ולירידתם "מלמעלה למטה".

Sefer Etz Chaim 25:7 עץ חיים כ"ה:ז'

... ולכן נבאר תחלה עניינם מה הם הנה ענין הצלמים האלו שהם המוחין שלו נעשין מזווג או"א כי אבא מזרע לוכן ואמא אודם ואז הכי טפות ההם דאו"א מצטיירין ביסוד אמא ונעשו פרצוף אי שלם כ"ס רק שהוא רוחני דק מאד יותר מן הזו"א ונקרא נשמת הזו"א כי כמו שנפש רוחניות של אדם התחתון אינה נכנסת באדם עד י"ג שנים ויום א' כן אלו המוחין אינן נכנסים בזו"א עד י"ג שנים. וטעם התלבשות המוחין דו"א בנה"י תבונה הוא כי יען אלו המוחין הם אורות גדולים כי הם טיפות שמשיכין או"א ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

8 כמ"ש בע"ח שכ"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דרוש ב'.

9 ושער האונאה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

י, פ"א.

10 פלג אלקים

"נחל ה' מלא מים". הפסוק מפרשת את "פלג" כהפרדה של "אלה" מ"מי", ואת ה"מים" כחסדים הגלויים.

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פְּקֹדֶת־הָאָרֶץ וְתִשְׁקְהָ רֶבֶת תַּעֲשֶׂרָנָה פְּלָג אֱלֹקִים מְלֵא מִיִּם תִּכְיֶן דְּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְיֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 1

1 ביאור הדברים

בהערה נאמר שבכרך זה מובא הנוסח של מאמר זה מאת אדמו"ר האמצעי, ושפתיחתו שם נערכה בכתב ידו של הצמח צדק, כפי שמצוין ברשימת מאמרי תקס"ה.

הערת קה"ת

נוסחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ה-ב ע' תקפט. ותחילת המאמר שם מוגה בגוכתי"ק הצ"צ ע"ש ברשימת מאמרי תקס"ה ע' אקטז הערה 102. לכללות הביאור ראה אוה"ת במדבר-ה ע' א'תרסו.

2 פלג אלקים

המזמור משבח את ה', הפוקד את הארץ ומשקה אותה: "פלג אלקים מלא מים". המאמר מבקש לבאר את שורש "פלג אלקים", ובהמשך את הפסוק כולו.

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פְּקֹדֶת־הָאָרֶץ וְתִשְׁקְהָ רֶבֶת תַּעֲשֶׂרָנָה פְּלָג אֱלֹקִים מְלֵא מִיִּם תִּכְיֶן דְּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְיֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סה, י'.

3 בזרה בתחלתו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"א א, ב.

4 ע"פ מי ברא אלה

"שאו מרום עיניכם וראו: מי ברא אלה?" הוזהר מפרש את "מי" ואת "אלה" שבפסוק כשתי בחינות: הנסתרת והגלויה.

Isaiah 40:26 ישעיהו מ"ז:כ"ו

הערת קה"ת

ישע"י מ, כו.

5 מי ברא אלה

בתחילת הוזהר דורש רבי אלעזר את "מי ברא אלה": "מי" היא הבחינה הנסתרת, ש"עומדת בסימן שאלה", ו"אלה" הוא מה שהיא מביאה לידי גילוי; יחד הם יוצרים את השם אלקים. אדמו"ר הזקן מבסס את כל פתיחת מאמרו על קטע זה.

Zohar, Introduction 2:4-4:12 ספר הוזהר, הקדמה ב'ד-ד':י"ב

IN THE BEGINNING. R. Eleazar opened his discourse with the text: Lift up your eyes on high and see: who hath created these? (Is. 40, 26). "Lift up your eyes on high": to which place? To that place to which all eyes are turned, to wit, Petah 'Enaim ("eye-opener"). By doing so, you will know that it is the mysterious Ancient One, whose essence can be sought, but not found, that created these: to wit, Mi (Who?), the same who is called "from (Heb. mi) the extremity of ... heaven on

11 המורים — החסדים המגולים . המכוסים

ההערה מפנה למאמרי הצמח צדק על המצוות, לדיון מקביל באותיות אלקים המורות על החסדים המגולים והמכוסים.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך קנז, ב.

12 אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו

בתנאי מוסבר שגם כאשר הכנתו של אדם אינה יכולה לעורר בו אהבה מורגשת לה, האהבה עדיין יכולה להיות נוכחת, כשהיא נסתרת במוחו ובעומק לבו, ודי בה כדי להניע אותו לעבוד את ה'. אדמו"ר הזקן משתמש בכך בהקבלה בנפש ל"אלה" שעדיין נסתרות בתוך "אלקים".

Tanya, Likkutei Amarim 16:3 תנאי, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ט"ז:ג ויתר על פו, צריך לידע כלל גדול בעבודה לבינונים, שגם אם אין יד שכלו ורוח בינתו משגת להוליד אהבת ה' בהתגלות לבו, שיהיה לבו בוער כרשפי אש וחספז בהפיצה וחסיקה ותשווקה מורגשת בלב לדבקה בו, רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לבו,

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

13 כיון דאתגור אתגלי כולא

על הפסוק "וירא אליו ה'" אומר זוהר שלפני שאברהם נימול הוא היה סתום, ולאחר שנימול הכול התגלה והשכינה שרתה עליו. הטקסט מביא זאת, יחד עם פירוש הרמ"ז, כדוגמה למצב שבו גם החסדים המכוסים מתגלים.

Zohar, Vayera 1:13-14 ספר זוהר, וירא א':י"ג-י"ד

AND THERE APPEARED UNTO HIM. R. Abba said: 'Before Abraham was circumcised he was, as it were, covered over, but as soon as he was circumcised he became completely exposed to the influence of the Shekinah, which thereupon rested on him in full and perfect measure. The words "as he sat in the tent door" picture the supernal world hovering over this lower world. When is this? "In the heat of the day", that is, at a period when a certain Zaddik (righteous one) feels a desire to repose therein

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

14 מי גילה רו זה

כשישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", יצאה בת קול ושאלה: "מי גילה לבני רו זה, שמלאכי השרת משתמשים בו?" אדמו"ר הזקן מפרש את "מיי כבינה, ואת "רו זה" כחסדים הנסתרים המובאים לידי גילוי.

Shabbat 88a:8 שבת פ"ח א:ח'

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" יצתה בת קול ואמרה להן: מי גלה לבני רו זה שמלאכי השרת משתמשים בו? דכתיב: "כרכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו" — ברישא "עשי", והדר "לשמע". אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב "כתפוח בצעי היצר וגו'" — למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לה: מה תפוח זה פרו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת פח, א.

15 בדיה ואהי אצלו אמון

זהו מאמר לשבועות על "ואהיה אצלו אמון". הוא פותח במדרש הדורש את המילה אמון כשומר הנושא ילד, ובדברי משה "כאשר ישא האומן את היונק", בהקשר שבו הוא דורש את "ימינך מתוך חיקך".

הערת קה"ת

לקמן י, ד.

16 התורה אומרת: "ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום". זהו הפסוק הפותח את המאמר שהטקסט מצטט.

Proverbs 8:30 משלי ח:ל'

ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום משחקת לפניו בכל יום:

Then I was by Him, as a nursling; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 וימינך מקרב חיקך כלה

"למה תשיב ירך וימינך, מקרב חיקך כלה". היד הימנית המוחזקת בחיק היא הדימוי שהמאמר המצוטט מפרש.

Psalms 74:11 תהילים ע"ד:יא

למה תשיב ירך וימינך מקרב חיקך כלה:

Why withdrawest Thou Thy hand, even Thy right hand?
.Draw it out of Thy bosom and consume them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

18 (ב) ופי פקדת

ההערה מפנה את הקורא לדיון של הצמח צדק בנושא זה באור התורה על במדבר.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת במדבר-ה ע' אתרסו. סעיף זה נתבאר בסה"מ תרל"ג-ב ע' שפג.

19 כמ"ש בפתח אליהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה.

20 שם מ"ה כו' כמ"א דאשקי לאילנא

בתפילת אליהו, "פתח אליהו", שבהקדמה לתיקוני זוהר, הוי' שמניינו מ"ה הוא "אורח האצילות", המשקה את האילן "כמים המשקים את האילן". זהו המקור לכך שמ"ה הוא בחינת מים.

Tikkunei Zohar 17a:19-22 תיקוני זוהר י"ז א:י"ט-כ"ב

איהו שקוי דאילנא בדרועוי וענפוי (ני"א ואנפוי). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקוי. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו. וההוא נביעו איהו כנשמטא לגופא דאיהו חיים לגופא. ובך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגו ולבר. ובראת שמ"א וארעא. ואפיקת מנהון שמשא וסיהרא וככביא ומזלי ובארעא אלנין ודשאין וגנתא דעדן (ועשבין) וחיוון ועופין ונונין ובני נשא. לאשתמודעא בהון עלאין. ואיך יתנהגון בהון עלאין ותתאין. ואיך אשתמודעאן מעלאי ותתאי. ולית כך דידע כלל

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

21 ארץ לא שבעה מים

בין הדברים שאינם שבעים לעולם נאמר: "ארץ לא שבעה מים". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כארץ של ב"ן המקבלת תמיד את המים של מ"ה.

Proverbs 30:16 משלי ל:ט"ז

שאול ועצר רחם ארץ לא שבעה מים ואש לא אמרה הון:

The grave; and the barren womb; The earth that is not satisfied with water; And the fire that saith not: 'Enough

ראה פרדס ש"ח פ"ג.

28 תר"ך עמודי אור

רבי משה קורדובירו מביא את המסורת שככתר יש 620 עמודי אור, כמניין "כתר", שהתגלו לראשונה בתפילתו של רבי נחוניא בן הקנה. אדמו"ר הזקן מוזה אותם עם 613 מצוות התורה ושבע המצוות מדברי חכמים.

Pardes Rimmonim 8:5-6 פרדס רמונים ח'ה-ו'

... ונ"ל כי נכנסו בזה בראותם כי גדולה קודמת לגבורה והוא החסד והלובן ואחר הגדולה נאצלה הגבורה והיא דין ואודם ואחר כך נאצל תפארת העומד בין שניהם להכריע בין האודם והלובן והוא גוון אודם ולובן מעורב. ר"ל כי כענין ג' אלה כן דרך שלשה הראשונות כי ג' הראשונות הם שרשים וג' אבות ענפים להם ומן הענפים נדון להשרשים. ולכן אמרו שהכתר הראשון לאצילות הוא הזקן והלבן ולכן נקרא עתיק יומין שהוא כח הלובן והוא כנגד הגדולה והנמשך אחריו שהוא החכמה הוא כנגד הגבורה והיא אדומה. כי כמו שאחר הלובן חסד ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

29 רעוא דכל רעוין

"ספרא דצניעותא" מדבר על "רצון הרצונות" המתגלה באמצעות תפילת אלו שלמטה. אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי זה ביחס לכתר, הרצון העליון שכשורש המצוות.

Zohar II, 176b זח"ב קעו, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב קעו, ב. ועוד.

30 הוזהר בפרשת בלק דורש את הפסוק "מה שמו ומה שם בנו" (משלי 4:30). הטקסט מפנה את הקורא לשם בעניין המושג "מה".

Zohar, Balak 6:122-131 ספר הוזהר, בלק ו':קכ"ב-קל"א

but as I am the only son of my mother, give me the cup and I will bless the Holy King who has brought to my mother's house men of worth before whom I can utter powerful discourse. Before I say grace, however, I will expound properly the verse I have quoted. The word yikbuku (curse him) means properly "pronounce distinctly": that is, they will set forth his sins distinctly to the holy Mother. We may also translate, "he who withholds blessings from the Son", whom ... the Father and Mother

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

31 הערת קה"ת מפנה לעזקאל 22:26 למילים האלה.

Ezekiel 22:26 יחזקאל כ"ב:כ"ו

כְּהִנִּיָּה חָסַם תּוֹרָתִי וַיְחַלְלוּ קִדְשִׁי בְּיַדְקָדֶשׁ לְחַל לֹא הִבְדִּילוּ וּבִינְיָהֶם לְטָהוֹר לֹא הוֹדִיעוּ וּמִשְׁבָּתוֹתַי הֶעֱלִימוּ עֵינֵיהֶם וְאַחַל בְּתוֹכָם:

Her priests have done violence to My law, and have profaned My holy things; they have put no difference between the holy and the common, neither have they taught difference between the unclean and the clean, and have hid their eyes from My sabbaths, and I am profaned among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, טז.

22 "פקדת הארץ ותשוקקה, רבת תעשרנה, פלג אלקים מלא מים". אדמו"ר הזקן שומע במילה "ותשוקקה" את המילה "תשוקה", כלומר כמיהה, שהמצוות מעוררות ב"ארץ".

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פְּקֹדֶת־הָאָרֶץ וְתִשְׁקָקָהּ רַבַּת תַּעֲשֶׂנָּהּ פֶּלֶג אֱלֹקִים מְלֵא מִיִּם תִּכְיֶן דָּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְנֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 4

23 והנה ידוע דמ"ה הוא המברך ב"ן

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה ע"ח שער טנת"א ספ"א. ועוד.

24 בחכמה אתברירו

ההערה מפנה להערות של הרבי עצמו שם על האמירה "בחכמה מתבררים".

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. וראה ג"כ הערת כ"ק אדמו"ר בספר המאמרים ה'תש"א, ע' 79.

25 חכמה כ"ח מ"ה

הוזהר אומר שחכמה שורה על תפארת, "שבה כוח מה", וש"מה" הוא השם שנכתב באלפ"ין. אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות ש"מה" שבו"א הוא חכמה המתלבשת בו.

Zohar III, 34a זח"ג לד, א

הערת קה"ת

זח"ג לד, א. ת"ז בהקדמה בתחילתה. ובכ"מ.

26 כמ"א דאשקי לאילנא

"פתח אליהו" מתאר את השם "מה" כהשקייית האילן: "כמו מים המשקים את האילן, והוא גדל באמצעות השקיה זו". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על חמשת החסדים המצמיחים את ז"א.

Tikkunei Zohar 17a:19-22 תקוני הוזהר י"ז א:י"ט-כ"ב

איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפוי (נ"א ואנפוי). כמ"א דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. רבון העולמים אנת הוא עלת העלות סבת הסבות דאשקי לאילנא בההוא נביעו. וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא. ובך לית דמיון ולית דיוקנא מכל מה דלגו ולבר. ובראת שמיא וארעא. ואפיקת מנהון שמשא וסיהרא וככביא ומולי ובארעא אלנין ודשאין וגנתא דעדן (ועשביז) וחיוון ועופין וגונין ובני נשא. לאשתמודעא בהון עלאין. ואיך יתנהגון בהון עלאין ותתאין. ואיך אשתמודעאן מעלאי ותתאי. ולית בך ידיע כלל

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

27 תר"ך עמודי אור

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

32 וזהו ענין נה"י דא"א . כמ"ש בע"ח שט"ו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
פ"ז.

33 פקדת ארץ

"פקדת את הארץ והשקית אותה". כאן "פקדת" פירושו קיום המצוות, ו"ותשקקה" היא הכמיהה (תשוקה) שהן מעוררות.

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פְּקֹדֶת־הָאָרֶץ וְתִשְׁקְקֶהָ רֶבֶת תַּעֲשֶׂרְנָהּ פֶּלֶג אֱלִקִּים מָלֵא מִיָּם תִּכְיֶן דָּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְיֶנָּה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 בביאור ע"פ את קרבני לחמי

המאמר על "את קרבני לחמי לאשי" מסביר שעל ידי הקרבנות נמשך שם מ"ה במלכות דאצילות, שם ב"ן, ו"קרבני" פירושו התקרבות, כדי שהאלקות תשרה בהם. הטקסט מפנה לשם כמקור לכוח הבירור של שם מ"ה.

הערת קה"ת

לקמן פ' פנחס עז, א.

35 את קרבני לחמי

"קרבני לחמי לאשי". זהו הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט כמקור לכוחו של מ"ה לברר.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לֶחְמִי לָאֵשׁ יֵרֶחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 הוי רץ למצוה קלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
אבות ד, ב.

37 הוי רץ למצוה קלה

בן עזאי אומר: "הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה". אדמו"ר הזקן משתמש בדבריו כדי להראות שה"ארץ" זקוקה תמיד ליותר "מים", כלומר ליותר מצוות.

Pirkei Avot 4:2 משנה אבות ד:ב'

בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר, הוּי רֵץ לְמִצְוָה קְלָה כְּבַחְמוּרָה, וּבוֹרֵחַ מִן הָעֲבִירָה. שְׂמִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה, וְעֲבִירָה גּוֹרֶרֶת עֲבִירָה. שֶׁשָּׂכַר מִצְוָה, מִצְוָה. וְשָׂכַר עֲבִירָה, עֲבִירָה:

Ben Azzai said: Be quick in performing a minor commandment as in the case of a major one, and flee from transgression; For one commandment leads to another commandment, and transgression leads to another transgression; For the reward for performing a commandment is another commandment and the reward for committing a transgression is a transgression.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

38 ותקם בעוד לילה

אשת חיל "קמה בעוד לילה ונותנת טרף לביתה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמלכות בלילה, היורדת לעולמות התחתונים כדי להחיות אותם.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶלֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, טו.

39 ע"פ באתי לגני

ביאור זה על "באתי לגני" מפרט את המחזור היומי: עד חצות יש ירידה; מחצות מתחילה עליית הבוקר; וממנחה מתחילה שוב הירידה, בהדרגה, עד הלילה. הפסוק "ותתן טרף לביתה" מובא כהוכחה לכך.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש לב, ג ואילך.

40 באתי לגני

"באתי לגני אחותי כלה". זהו הפסוק במאמר המצוטט בעניין ירידתה של מלכות בלילה ועלייתה בבוקר.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א'

בָּאתִי לִגְנִי אֲחֹתִי כָלָה אֶרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׁמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 לכי ומעטי א"ע

הלבנה שאלה כיצד יוכלו שני מלכים להשתמש בכתר אחד, והי השיב: "לכי ומעטי את עצמך". אדמו"ר הזקן מזהה את הלבנה עם מלכות, ואת מיעוטת עם הסתרתה בעולמות התחתונים.

Chullin 60b:2-3 חולין ס"ב:ב'-ג'

רבי שמעון בן פזי רמי כתיב (בראשית א, טז) ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכתב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי אמר לה לכי ומשול ביום ובלילה אמרה ליה מאי רבותיה דשרגא בטיהרא מאי אהני אמר לה זיל לימנו כך ישראל ימים וימים אמרה ליה יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא דכתיב (בראשית א, יד) והיו לאותות ולמועדים ולימים ...

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין ס, ב. השייכות נתבאר במאמרי אדה"ז תקס"ה-ב בעי תקצנ.

42 למען יזמרך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תהלים סוסי"י ל. [כ].

43 למען יזמרך כבוד ולא ידום

"למען יזמרך כבוד ולא ידום". הפסוק מובא בעניין עלייתה של מלכות מן העולמות התחתונים.

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לְמַעַן יִזְמְרְךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדֹם הַיָּדָאָהָבָה לְעוֹלָם אֲדָרְךָ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent;
O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ואני תפלה

"ואני תפילה". מלכות מזוהה עם תפילה, שבאמצעותה היא עולה בחזרה לאצילות.

Psalms 109:4 תהילים ק"ט:ד

תַּחַת־אֲהַבְתִּי יִשְׁטָנוּנִי וְאֲנִי תַפְלָה:

In return for my love they are my adversaries; But I am all
prayer

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קט, ד.

45 ס"פ וארשתוך לי

בסוף המאמר ההוא מוסבר שכל עוד בית המקדש אינו עומד על תלו, כנסת ישראל נקראת "סוכת דוד הנופלת", משום שהיא עולה ונופלת; ולעתיד היא תעמוד לעולם בלי ליפול. לכן אנו מתפללים "קדשנו במצוותיך" ומבקשים קדושה שאין בה הפסק.

הערת קה"ת

לקמן ח, ג.

46 וארשתוך לי

"וארשתוך לי לעולם". זהו הפסוק במאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Hosea 2:21 הושע ב:כ"א

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'

"נפשי נכספה וגם כלתה לחצרות הוי". המאמר המצוטט דן בפסוק זה בהקשר של כמיהת מלכות לעלות.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לַחֲצוֹתָהּ הִ' לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנָנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the
L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 מטומאת ק"נ

בתניא מוסבר שמאכל מותר מקבל את חיותו מקליפת נוגה, וכיצד הוא מתעלה או אינו מתעלה בהתאם לאופן אכילתו. כאן מפנים לשם בנוגע לרושם של טומאה שהאכילה מותירה.

Tanya, Likkutei Amarim 8:4 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ח:ד

וְלִכְּנֵן צָרִיךְ הַגּוֹרֵף לְחִיבוֹט הַקֶּבֶר, לְנִקּוּתוֹ וּלְטָהֳרוֹ מִטּוּמְאָתוֹ שֶׁקִּיבֵּל בְּהִנָּאָת עוֹלָם הָזֶה וְתַעֲנוּגָיו מִטּוּמְאָת קְלִיפַת נֹגֶה וְשָׂדֵי יְהוּדָאִין. אֲלָא אִם כֵּן מִי שֶׁלֹּא נִהְיָה מְעוֹלָם הָזֶה כָּל יָמָיו כְּרִפְּנוֹ הַקָּדוֹשׁ.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

49 ולכך המאכל מגשם את האדם

ההערה מפנה לדיון נוסף שם בשאלה כיצד האוכל נעשה גם יותר מחמת האכילה.

הערת קה"ת

ראה גם סה"מ תקס"ה-ב עי תרלט. מאמרי אדה"א ויקרא-ב עי תקי.

50 ואוכל . . לשובע נפשו

"צדיק אוכל לשובע נפשו". הוזהר מפרש את "נפשו" כשכינה.

Proverbs 13:25 משלי י"ג:כ"ה

צִדִּיק אֵכֵל לְשֹׂבַע נֶפֶשׁוֹ וּבֶטֶן רָשָׁעִים תִּחְסָר:

The righteous eateth to the satisfying of his desire; But the
belly of the wicked shall want

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יג, כה.

51 לשובע נפשו

הוזהר מפרש את "צדיק אוכל לשובע נפשו" כנתינת סיפוק ל"מקום הנקרא נפשו של דוד" — מלכות, השכינה. אדמו"ר חזקן מביא זאת בנוגע לצדיק שאוכל רק לשם שמים.

Zohar, Vayechi 62:630-63:641 ספר הוזהר, ויחי סי"ב:תרל"ל-

סי"ג:תרמ"א

52 שתצא ק"נ לגמרי מחלאתה וטומאתה ותעלה לקדושה

בתניא, פרק לו, מוסבר שהשלמות הסופית של ימות המשיח תלויה במצוות שלנו, הממשיכות את אור אין סוף אל הדברים שהיו תחת קליפת נוגה. הפסוק מובא בנוגע לזמן שבו קליפת נוגה תעזוב לגמרי את טומאתה ותעלה לקדושה.

Tanya, Likkutei Amarim 37:12 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ז:י"ב

וּמֵאַחַר שֶׁכָּל־לֹאֵת נֶפֶשׁ הַחַיּוּנִית שֶׁבְּכָל־לֹאֵת יִשְׂרָאֵל תִּהְיֶה מְרַכֶּבֶה קְדוּשָׁה לְה' - אֲזִי גַם כָּל־לֹאֵת הַחַיּוּת שֶׁל עוֹלָם הָזֶה, שֶׁהִיא קְלִיפַת נֹגֶה עֲקָשִׁי, תִּצָּא אֲזִי מִטּוּמְאָתָהּ וְחִלָּאָתָהּ, וְתַעֲלֶה לְקְדוּשָׁה לְהִיּוֹת מְרַכֶּבֶה לְה', בְּהִתְגַּלּוּת כְּבוֹדוֹ, "וְרָאוּ כָּל בָּשָׂר יִחְדָּיו", וְיוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם בְּהַדָּר גָּאוֹן עוֹז, "וְיִמְלֹא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ", וְיִשְׂרָאֵל יֵרָאוּ עֵינָיו בְּעֵינֵי כְּבִמְתָּן תּוֹרָה, דְּכַתִּיב: "אֵתָהּ הִרְאָתָה לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֲיֵן עוֹד מְלַכְדוֹ".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

פסוקה 7

58 ונחנו מה

משה ואהרן אומרים לעם: "ומה אנחנו, שאתם מתלוננים עלינו?" אדמו"ר הזקן דורש את המילה "מה" כשם מ"ה, מדרגתו של משה.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:

ובקר וראיתם את־כבוד ה' בשמעו את־תלונתיכם עליה ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; 'and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טז, יב.

59 תצא ק"נ מטומאתה וחלאתה

בנתיא מוסבר ששלמותם של ימות המשיח תלויה במצוות שאנו מקיימים עכשיו, הממשיכות את אור אין סוף לדברים שהיו נתונים תחת קליפת נוגה, כמו קלף התפילין או כסף הצדקה, כך שחיותם עולה לקדושה.

Tanya, Likkutei Amarim 37:12 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ז:י"ב

ומאחר שכללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהיה מרפכה קדושה לה' - אזי גם כללות החיות של עולם הזה, שהיא קליפת נוגה עכשיו, תצא אז מטומאתה וחלאתה, ותעלה לקדושה להיות מרפכה לה'; בהתגלות כבודו, "וראו כל בשר יחדיו", ויופיע עליהם בדרגה גאון עוז, "ויפלא כבוד ה' את כל הארץ", וישראל יראו עין בעין כבמתן תורה, דכתיב: "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פל"ז (מז, ב).

60 בפי יתרו ע"פ וכל העם רואים

הקטע בתורה אור מלמד אותנו רעיון: המאכל מגשם אפילו צדיק שאוכל כדי להשיב את נפשו, ולכן משה לא אכל דבר במשך ארבעים יום, אפילו לא מן, משום שהתורה שבה לקבל גבוהה מן המלאכים; אי אפשר היה לתת את התורה בימי אברהם, לפני שגשמיות העולם התבררה.

הערת קה"ת

תו"א עד, א.

61 ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות

המאמר מסביר שהלחם מקיים את האדם באמצעות "מוצא פי ה'" שבתוכו - הדיבור שבו נברא, ששורשו גבוה מאוד; הטקסט מפנה שם לדיון על הפרישות המביאה לידי קדושה.

הערת קה"ת

לקמן פי מטות פא, ג.

62 ארץ לא שבעה מים

"ארץ לא שבעה מים". המלכות, וגם הנשמה שלמטה, זקוקות תמיד לעזרה מלמעלה.

Proverbs 30:16 משלי ל"ט:

שָׂאוֹל וְעֶצֶר רָחֵם אֶרֶץ לֹא־שֹׁבֶעָ מַיִם וְאֵשׁ לֹא־אֵמְרָה הוֹן:

The grave; and the barren womb; The earth that is not satisfied with water; And the fire that saith not: 'Enough

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 ויבא אהרן וכל זקני ישראל

אהרן וכל זקני ישראל באו לאכול לחם עם חותן משה "לפני האלקים". כאן מפרשים זאת כהוכחה לקדושתה של סעודה שמשה נכח בה.

Exodus 18:12 שמות י"ח:י"ב

וַיָּקֶחַ יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עִלָּה וְזִבְחִים לְאֱלֹקִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִּפְנֵי הָאֱלֹקִים:

And Jethro, Moses' father-in-law, took a burnt-offering and sacrifices for G-d; and Aaron came, and all the elders of Israel, to eat bread with Moses' father-in-law before G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יח, יב.

54 רבי אבין הלוי לומד מפסוק זה שמי שנהנה מסעודה שנוכח בה תלמיד חכם, כאילו נהנה מזיו השכינה, שכן הם אכן אכלו לפני משה.

Berakhot 64a:7 ברכות ס"ד א':ז

וְאָמַר רַבִּי אֲבִין הַלְוִי: כָּל הַנֶּהֱנֶה מִסְּעוּדָה שֶׁתִּלְמִיד חָכֵם שָׂרוּי בְּתוֹכָהּ, כְּאִילוֹ הִנֵּה מִזֵּיו שְׁכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִּפְנֵי הָאֱלֹקִים", וְכִי לִפְנֵי אֱלֹקִים אָכְלוּ? וְהֲלֹא לִפְנֵי מֹשֶׁה אָכְלוּ!

R. Abin the Levite also said : Whoever partakes of a meal at which a disciple of the wise is present is as though he partakes of the lustre of the Shekinah; as it is said, "And Aaron came, and all the elders of Israel, to eat bread with Moses' father-in-law before G-d" (Exod. xviii. 12). Did they eat before G-d? Was it not before Moses that they ate

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

55 ארבעים יום . . לחם לא אכל

משה היה בהר "ארבעים יום וארבעים לילה; לחם לא אכל". אדמו"ר הזקן מסביר מדוע גם משה נמנע או מאכילה.

Exodus 34:28 שמות ל"ד:כ"ח

וַיְהִי־שֶׁם עִסְהִי אֶרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים:

And he was there with the L-RD forty days and forty nights; he did neither eat bread, nor drink water. And he wrote upon the tables the words of the covenant, the ten words

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לד, כח. "ובאמת יפלא מאד למה לא אכל לחם, והלא בודאי הי' יודע בטוב מאד ענין כוונת היחודים באכילה כו' עד שהי' בודאי באופן שלא הי' שום הסתר וצמצום מצד מאכלו בגופו ונפשו" - סה"מ תקס"ה-ב בע' תקצו.

56 כיון שלא הגיע זמן שתתברר

הנוסח האחר מסביר מדוע עדיין לא הגיע הזמן: המאציל רצה שהירידות של העולמות יימשכו עדיין, ושלא תהיה להם עלייה עד זמן הקץ.

הערת קה"ת

"מפני שכך רצה המאציל שיהי' עדיין בחי' ירידות העולמות ולא יהי' להם עלי' עדיין עד עת קץ" - סה"מ תקס"ה-ב בע' תקצו.

57 מ"ש בע"ח שער מיעוט הירח פ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה המשך תער"ב-ג ע' אישנה.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה לב, כ.

פסוקה 8

70 והי אור הלכנה

ישעיהו מנבא ש"אור הלכנה יהיה כאור החמה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כשוויון העתידי בין ז"א לנוקבא.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל"ב:כו

וְהָיָה אֹרֵי־הַלֵּכָנָה כְּאֹרֶת הַחֶמֶד וְאֹרֶת הַחֶמֶד יִהְיֶה שְׁבַע־תַּיִם כְּאֹרֶת שְׁבַע־הַיָּמִים בְּיוֹם חֹבֶשׁ הוּא אֶת־שִׁבְרָה עֲמוֹ וּמַחֲזִיז מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה ל, כו.

71 שתקבל אורוניה מאימא עצמה שלא ע"י ז"א דמיון או"א

שער מיעוט הירח בעץ חיים מסתיים בפרקו הראשון בשלב האחרון של הירח: היא מקבלת את אורוניה מאימא עצמה, ולא באמצעות ז"א, בדומה לאבא ואימא.

Sefer Etz Chaim 36:3 עץ חיים ל"ו:ג'

ונדבר בבריאה ג"כ כי אדה"ר חטא בבריאה הקדושה ג"כ וגרם חשך חסרון גם באבא לכן אין ניכר בבריאה רק אמא לבד וז"ס אמא מקננא בבריאה בני ספירא עלאין דכורסיי כי או"א ישות חשך סתרם וכנגדן בבריאה הטומאה נעשה תיקון או"א הטמאים אשר שם ונמשך להם אור מאור"א כמ"ש בע"ה וגם ביצירה גרם אדה"ר להסיר אור אמא ולא נשאר רק אור ז"א וז"ס ז"א מקננא במט"ט וג"ר שלו היו שם מכוסים בחשך ואינם מאירין וכנגדן ביצירה הטומאה נתקן ז"א שבה ונמשך לו אור. גם בעשייה גרם חטאו להסיר אור הז"א ולא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

72 משמח חתן עם הכלה

הגמרא מביאה את נוסח ברכות הנישואין; הברכה האחרונה מסתיימת במילים "ברוך אתה... משמח חתן עם הכלה". הטקסט מפנה למאמר על ברכה זו.

Ketubot 8a:6 כתובות ח' א:ו

"ברוך אתה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שָׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה, חֵתָן וְכֵלָה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּהָ, אֶהְבָּה וְאַתָּה וְשִׁלּוֹם וְרִיעוּת. מְהֵרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שָׁשׁוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֵּלָה, קוֹל מִצְחָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָּתִים וְנִעָרִים מְמֻשָּׁתִים בְּגִיָּתָם, בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְשַׂמֵּחַ חֵתָן עִם הַכֵּלָה."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

73 באשר דבר מלך שלטון

"באשר דבר מלך שלטון". המלך שולט באמצעות דברו, ולכן מלכות, מלכותו של ה', היא דיבורו של ה'.

Ecclesiastes 8:4 קהלת ח':ד'

בְּאֲשֶׁר דִּבְרֵי־מֶלֶךְ שֶׁלְטוֹן וּמִי יֹאמְרֵלּוּ מִהֶ־תַּעֲשֶׂה:

63 פלג אלקים מלא מים

"פלג ה' מלא מים". זו העזרה מלמעלה שמאפשרת למלכות לעלות.

Psalms 65:10 תהילים ס"ה:י'

פָּלַגְתָּ־הָאָרֶץ וַתִּשְׁקָהּ רַבַּת תַּעֲשֶׂרְנָהּ פֶּלֶג אֱלֹקִים מָלֵא מִים תִּכְּוֶן דָּגָנָם כִּי־כֵן תִּכְוֶינָה:

Thou hast remembered the earth, and watered her, greatly enriching her, with the river of G-d that is full of water; Thou preparest them corn, for so preparest Thou her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 תלמי" רוח

הפסוק הבא: "הרווח תלמיה, נחת גדודיה". רש"י מסביר שהתלמים הם השורות שיצרה המחרשה; הגמרא קוראת את הפסוק כתיאור של הירוח.

Psalms 65:11 תהילים ס"ה:יא

תִּלְמִיָּה רוּחַ נַחַת גְּדוּדָה בְּרִבְכִּים תִּמְגַּנְנָה צִמְחָה תִּבְרָה:

Watering her ridges abundantly, settling down the furrows thereof, Thou makest her soft with showers; Thou blessest the growth thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סה, יא. רש"י פ"י תלמיה, הן שורות המחרשה. רוח לרוח.

65

חז"ל מסבירים שירוח, הגשם המוקדם, הוא הגשם המרווח את הארץ ומשקה אותה עד לעומק, כפי שנאמר: "הרווח תלמיה". אדמו"ר הזקן מזהה את הגשם הזה עם העזרה מלמעלה ש"מריבה" את הארץ.

Ta'anit 6a:2 תענית ו' א:ב'

תָּנּוּ רַבָּנֵינוּ: "יִרְחָה" — שְׁמוּרָה אֶת הַבְּרִיּוֹת לְהִטִּיחַ גְּבוּלֵיהֶן, וּלְהַכְנִיֵס אֶת פִּירוֹתֵיהֶן, וְלַעֲשׂוֹת כָּל צְרִיכֵיהֶן. דָּבָר אַחֵר: שְׁמוּרָה אֶת הָאָרֶץ וּמִשְׁקָהּ עַד תְּהוֹם, שְׁנֵאמַר: "תִּלְמִיָּה רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרִבְכִּים תִּמְגַּנְנָה צִמְחָה תִּבְרָה". דָּבָר אַחֵר: "יִרְחָה" — שְׁיִוֵּר בְּנַחַת וְאִינוּ יוֹרֵד בְּיָעָף.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

66 פ"ק דתענית ד"ו

ההערה מפנה לדיון של הצמח צדק בדברי התלמוד על הירוח, באור התורה על פרשת עקב.

הערת קה"ת

ע"א. ראה אוה"ת עקב ע' תריד.

67 יורה ומלקוש

רעיא מהימנא על פרשת משפטים מדבר על "יורה ומלקוש בעתו", והמאמר מצטט זאת בהקשר של הירוח.

Zohar, Mishpatim 6:383-8:393 ספר זוהר, משפטים ו':שפ"ג-ח':שצ"ג

68 זורע צדקות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

69 אשריכם זורעי על כל מים

"אשריכם זורעי על כל מים". המצוות הן זרעים שנזרעים על ידי מים.

Isaiah 32:20 ישעיהו ל"ב:כ'

אֲשֶׁר־יִכְּמוּ זֹרְעֵי עַל־כָּל־מַיִם מִשְׁלַחֵי רִגְלֵי־הַשּׁוֹר וְהַחֲמֹר:

Happy are ye that sow beside all waters, That send forth freely the feet of the ox and the ass

לדיבור הכלוא בתוך החכמה.

Exodus 4:10 שמות ד':י

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְיָ בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֶשֶׁם גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ אֶל־עַבְדְּךָ כִּי כְבֹד־פִּי וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנֹכִי:

And Moses said unto the L-RD: 'Oh L-rd, I am not a man of words, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto Thy servant; for I am slow of speech, and of a slow tongue

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ד, י.

80 עליית הנוקי' . לקבל מחוי"ב עצמון

ההערה אומרת שהמשך תער"ב מראה שכך הוא במקור שהיא מציינת כ"שער כח"י (ובהערה מוצע שאולי יש לקרוא "סידור, שער ראש חודש"), ומוסיפה שאפשר לומר שהכוונה גם לקבלה בלי ז"א כמתווך.

הערת קה"ת

ראה תער"ב-ג ע' אישנה, שכ"ה בס"י שער כח [אוצ"ל בסידור שער ר"ח]. וי"ל שזהו גם שלא ע"י מעביר הז"א, ע"ש.

81 נאלמתי דומי'

"נאלמתי דומיה". המאמר מיישם זאת על השתיקה בתקופת חורבן בית המקדש.

Psalms 39:3 תהילים ל"ט:ג

נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשִׁיתִי מִטּוֹב וּכְאַבִּי נֶעְכַּר:

I was dumb with silence; I held my peace, had no comfort; and my pain was held in check

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לט, ג.

82 כרחל לפני גוזזי'

"כשה לטבח יובל, וכרחל לפני גוזזיה נאלמה". בפסוק כתוב "וכרחל", עם ו, אף שבחסידות מצטטים אותו פעמים רבות בלעדיה; הרחלה, רחל, היא מלכות הנאלמת בגלות.

Isaiah 53:7 ישעיהו נ"ג:ז

נֶגֶשׁ וְהוּא נֶעֱנָה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כִּשֶׁה לְטֶבֶחַ יוֹכֵל וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נג, ז. ושם אי' וכרחל בוי"ו. [כ]. אבל בכ"כ מקומות בדא"ח מובא "כרחל" ראה לקמן מסעי פט, ג.

83 שמצד התגלות החי"ע

ההערה מפנה לדיון של הצמח צדק באור התורה על שמות, הקושר את כבדות הדיבור של משה לגילוי החכמה העליונה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שמות ע' מב.

84 יונת אלם

כותרת המזמור מדברת על "יונת אלם". המאמר אומר שהוא נאמר

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What does thou

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ד.

74 באגה"ק ד"ה להבין אמרי בינה

איגרת זו מסבירה ש"דבר ה"י נקרא בפי חז"ל שכינה ובפי המקובלים מלכות, משום ש"באשר דבר מלך שלטון": המלך מנהיג את מלכותו בדיבורו. היא מבחינה בין מלכות דאצילות, המחיה את הנשמות הגדולות, ובין מלכות דבריא ומטה.

הערת קה"ת

סי' כה (קלט, א).

75 אבא יסד ברתא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז (תכ"ב סא, ב). תס"ט (קה, ב. קו, ב). זח"ג (רמח, א. רנו, ב. רנח, א). [כ].

76 בחכמה יסד ארץ

"הוי' בחכמה יסד ארץ". "ארץ" היא מלכות, הדיבור, ששורשה בחכמה.

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

ה' בְּחִכְמָה יִסַּד־אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, יט.

77 ויעש דוד שם

"ויעש דוד שם". זהו הפסוק הפותח את האיגרת באיגרת הקודש שהטקסט מצטט.

II Samuel 8:13 שמואל ב ח:י"ג

וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשָׁבוֹ מִהַכּוֹתוֹ אֶת־אֲרָם בְּגִיא־מֶלֶח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֱלָף:

And David got him a name when he returned from smiting the Arameans in the Valley of Salt, even eighteen thousand men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 ויעש דוד שם

איגרת זו מאיגרת הקודש, הפותחת במילים "ויעש דוד שם", מסבירה כיצד אותיות הדיבור נמשכות מעומקם הנסתר של השכל והרצון, וכיצד מלכות, ההיא האחרונה של שם הוי', מקורה בחכמה.

Tanya, Iggeres HaKodesh 5:1 תניא, אגרת הקדש ה':א

וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וּפִירֵשׁ בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי דָוִד עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל עַמּוֹ כוּ", "בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַמְרִי: מֵאֵן עֶבֶד שְׁמָא קִדְּיִשָּׁא בְּכָל יוֹמָא מֵאֵן דְּהִיב צִדְקָה לְמַסְכְּנֵי כוּ".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

79 כי כבד פה

משה אומר: "כי כבד פה וכבד לשון אנכי". אדמו"ר הזקן קורא זאת כביטוי

Do they not [know of the troubles of others]? Lo, there is a teaching : It once happened that a pious man gave a denarius to a beggar on the New Year's eve in a time of drought. His wife upbraided him ; so he went and spent the night in the cemetery. He heard two spirits conversing. One said to the other, "Come, friend, let us wander in the world and hear behind the curtain what visitation is to come upon the ... world." The other spirit replied, "I cannot

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יח, ב. ראה לקו"ת שה"ש. אוה"ת וארא עי קצח.

88 ביום שידובר בה

"מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה?" המאמר המצוטט מפרש את "בה" — בתוכה — כדיבור הכלוא בפנים.

Song of Songs 8:8 שיר השירים ח:ח'

אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה-נצטשה לאחתנו ביום שיִדְבַר-בה:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ח. [כ].

89 בביאור ע"פ אלה מסעי

בעמוד זה מוסבר שהמסעות הם עלייה ("קומה הוי"), שבה ז"א נכלל באמא והמלכות עדיין אינה פרצוף בפני עצמה; עוד נאמר ששם מ"ב הוא שבע מדות שכל אחת מהן כוללת שש, בדומה לשבע השורות של שש מילים ב"אנא בכח".

הערת קה"ת

לקו"ת פי מסעי ז, א.

90 אין אמר ואין דברים

"אין דיבור ואין מילים, קולם אינו נשמע". דיבורם של השמים הוא חרישי.

Psalms 19:4 תהילים י"ט:ד'

אין־אמר ואין דברים בלי נשמע קולם:

There is no speech, there are no words, neither is their voice heard

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 בכל הארץ יצא קום

"בכל הארץ יצא קוום". אף שאין שומעים את הדיבור הזה, הוא מגיע לכל מקום.

Psalms 19:5 תהילים י"ט:ה'

בכל־הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם וּבְקֶצֶה תֵּבֵל מְלִיכָהּ לְשִׁמְשׁ שֶׁם־אֱהֶל בְּהֶם:

Their line is gone out through all the earth, and their words to the end of the world. In them hath He set a tent for the sun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

כתשכחות.

Psalms 56:1 תהילים נ"ו:א'

לְמַנְצַח עַל־יְיֹונָת אֵלֶם רַחֲקִים לְדוֹד מִכְתָּם בְּאַחֲזוֹ אוֹתוֹ פִּלְשְׁתִּים בְּנֶת:

For the Leader; upon Jonath-elem-rehokim. [A Psalm] of David; Michtam; when the Philistines took him in Gath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים נו, א.

85 מלה בסלע

רב דימי מביא את האמרה בארץ ישראל: "מילה בסלע, שתיקה בתרין". היא מובאת כדי להראות את ערכה העדיף של השתיקה.

Megillah 18a:11 מגילה י"ח א:י"א

דַּרְשׁ רַבִּי יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר גִּבּוֹרָיָא, וְאִמְרִי לֵה אִישׁ כְּפַר גִּבּוֹר חֵיל: מֵאֵי דְכְּתִיב: "לֵךְ דּוּמְיָה תְהִלָּה"? סָמָא דְכוּלָּהּ — מִשְׁתַּוְקָא. כִּי אָתָּא רַב דִּימִי, אָמַר: אִמְרִי בְּמַעְרְבָא: מִלָּה — בְּסַלֵּעַ, מִשְׁתַּוְקָא — בְּתַרִּין.

R. Judah a man of Kefar Gibboraya, and some say, of Kefar Gibbor Hayil, expounded: What is it that is written, "For You silence is praise" (Psalms 65:2)? The cure for everything is silence. When R. Dimi came, he said: In the West they say:

"A word is worth a sela, silence two selas

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

מגילה יח, א.

86 שהאותיות הן בבחינת חומר וצורה הנק' פנימית וחיצונית

אגרת הקודש מסבירה שלאותיות יש צורה וחומר, שהם הפנימיות והחיצוניות שלהן; צורתן של כל צליל נובעת מן השכל והרצון הנסתרים, ואילו הנשימה והקול הם ה"גוף" החיצוני שלהם. אדמו"ר הזקן נעזר בכך כדי להסביר כיצד הדיבור יכול לעלות בלי קול.

Tanya, Iggeres HaKodesh 5:6-7 תניא, אגרת הקדש ה'ו-ז'

אֶה הָאוֹתִיּוֹת הֵן בְּבִחִינַת חוּמָר וְצוּרָה, הַנִּקְרָא פְּנִימִית וְחִיצוֹנִית, כִּי הֵגֶם שְׁמִקְוָן הוּא מְקַדְמוֹת הַשִּׁכּוֹל וְרִצּוֹן הַנֶּפֶשׁ, זֶה הִיא בְּחִינַת צוּרַת שִׁינוֹי הַמִּבְטָא שֶׁבְּכ"ב אוֹתִיּוֹת, אָבֵל בְּחִינַת הַחוּמָר וְגוֹף הַתְּהוּוֹתָן, וְהוּא בְּחִינַת חִיצוֹנִיּוֹתָן, הוּא הַהֶכֶל הַיּוֹצֵא מֵהֶלֶב, שֶׁמִּמֶּנּוּ מִתְהַנֵּה קוֹל פְּשוֹט הַיּוֹצֵא מִתְהַרְוֵן, וְאַחַר כֵּן נִחְלַק לְכ"ב חֲבֵרוֹת, וּבִיטוּי כ"ב אוֹתִיּוֹת בְּהִי מוֹצְאוֹת הַיְדוּעוֹת: אַחֲרָיִם מִתְהַרְוֵן, גִּיכ"ק מִתְהַיָּךְ כו'. וּמִבְטָא הַהֶכֶל הוּא אוֹת ה' "אֶתָּא קְלִילָא כו", וְהוּא מְקוֹר הַחוּמָר ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

87 שתי רוחות מספרות

הגמרא מספרת על חסיד ששמע שני רוחות משוחחות זו עם זו בבית קברות. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שיש דיבור דק כל כך עד שהוא כעין מחשבה.

Berakhot 18b:7-8 ברכות י"ח ב:ז-ח'

וְלֹא? וְהַתְּנִיָּא: מַעֲשֵׂה בְּחִסְדִּי אֶחָד שֶׁנָּתַן דִּינָר לְעִנִּי בְּעָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁנִי בְּצוּרַת, וְהַקְנִיטָתוֹ אֶשְׁתּוּ, וְהִלָּךְ וְלָן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. וְשָׁמַע שְׁתֵּי רוּחוֹת שֶׁמִּסְפְּרוֹת זֶה לְזֶה. אָמַרָה חֲדָא לַחֲבֵרְתָּהּ: חֲבֵרְתִּי, בּוֹאִי וְנִשְׁוֹט בְּעוֹלָם, וְנִשְׁמַע מֵאֲחוֹרֵי הַפְּרָגוֹד מַה פּוֹרְעָנוֹת בָּא לְעוֹלָם? אָמַרָה לָהּ חֲבֵרְתָּהּ: אֵינִי יְכוּלָה, שְׂאֵנִי קְבוּרָה בְּמַחְצֵלַת שֶׁל קָנִים. אֵלָּא לְכִי אִתִּי, וּמַה שְּׂאֵת שׁוֹמַעַת אִמְרִי לִי. הִלְכָה הִיא וְשָׁטָה וּבָאָה. וְאָמַרָה לָהּ חֲבֵרְתָּהּ: חֲבֵרְתִּי, מַה שְּׁמַעַת מֵאֲחוֹרֵי ...

92 רב לך

ה' אומר למשה: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". מובא כאן פירושו של הרמ"ז על הזוהר.

Deuteronomy 3:26 דברים ג':כ"ו

וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי רַב־לְךָ אֶל־תּוֹסֵף דִּבֶּר אֵלַי עוֹד בְּדַבֵּר הַזֶּה:

But the L-RD was wroth with me for your sakes, and hearkened not unto me; and the L-RD said unto me: 'Let it suffice thee; speak no more unto Me of this matter.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 רב לך

הזוהר על ואתחנן דורש את המילים "רב לך". הטקסט מביא את פירושו הרמ"ז לקטע זה בנוגע לקול המדבר בלי איברי דיבור.

Zohar, Vaetchanan 2:9-4:17 ספר הזוהר, ואתחנן ב'ט':ד'-'י"ז

94 וישמע את הקול מדבר אליו

כשמשה נכנס לאוהל מועד, "וישמע את הקול מדבר אליו" מבין שני הכרובים. הדבר מובא בהקשר של הדיבור בשורשו הפנימי.

Numbers 7:89 במדבר ז':פ"ט

וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אֹתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת־הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּתָיִם אֲשֶׁר עַל־אָרֶץ הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו:

And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 בביאור מאמר הזוהר ר"פ בראשית

ההערה מפנה לביאורי הצמח צדק על הזוהר, לביאור הקטע הפותח של הזוהר, "כשושנה".

הערת קה"ת

ראה ביאה"ז להצ"צ-ב ע' תקפה ואילך.

96 כשושנה

הזוהר פותח במילים "כשושנה בין החוחים", והשושנה היא כנסת ישראל. הטקסט מפנה לביאור הקטע הפותח הזה.

Zohar, Introduction 1:1-2:4 ספר הזוהר, הקדמה א':א-ב':ד'

This chapter, a preliminary exposition of Gen. 1, serves to introduce the reader to the circle of R. Simeon and his colleagues, and to give him an idea of the scope and nature of their discussions. It is somewhat more discursive and fanciful than the main body of the Zohar. Rabbi Hizkiah opened his discourse with the text: As a lily among thorns, etc. (S.S. 2, 2). 'What', he said, 'does the lily symbolise? It symbolises the Community of Israel. As the lily among thorns is tinged ... with red and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

97 כשושנה כו' כן רעיתי

"כשושנה בין החוחים, כן רעייתי בין הכנות". הזוהר פותח בפסוק זה.

Song of Songs 2:2 שיר השירים ב':ב'

כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחֻחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַכְּנוֹת:

.As a lily among thorns, So is my love among the daughters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 ובמ"א נתבאר באופן אחר

ההערה מפנה לביאורי אדמו"ר האמצעי על הזוהר להסבר האחר: לעתיד הדיבור יקבל מן החכמה העליונה עצמה, ולא דרך המדות.

הערת קה"ת

ראה ביאה"ז לאדה"א קלט, א ואילך. אוה"ת שמות ע' לט. דרך מצותיך סט, א ואילך.

99 ע"פ והי' מדי חדש בחדשו

ההערה מציינת שהמאמר על "והיה מדי חודש בחדשו" מופיע בהמשך לקוטי תורה, בפרשת ברכה.

הערת קה"ת

לקמן פ' ברכה צו סע"ב ואילך.

100 והיה מדי חדש בחדשו

"והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות". זהו הפסוק המצוטט במאמר.

Isaiah 66:23 ישעיהו ס"ו:כ"ג

וְהָיָה מִדִּי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדִּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבוֹא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֲמֵר ה'

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 ע"פ שמח תשמח

ההערה אומרת שהמאמר על ברכת הנישואין "שמח תשמח רעים האהובים" נמצא בסידור.

הערת קה"ת

סידור.

102 שמח תשמח רעים האהובים

מברכות הנישואין: "שמח תשמח רעים האהובים, כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". הטקסט מפנה למאמר העוסק בברכה זו.

Ketubot 8a:5-6 כתובות ח' א:ה'-ו'

"שִׂמְחָה תִּשְׂמַח רֵעִים הָאֲהוּבִים, כְּשִׂמְחָה יִצִּירָךְ בְּגֵן עֵדֶן מִקְדָּם, כְּרוּךְ אִתָּה ה', מְשִׁמַּח חֶתָּן וְכֻלָּה". "כְּרוּךְ אִתָּה ה', אֶלְקִינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּרָא שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה, חֶתָּן וְכֻלָּה, גִּילָה, רִינָה, דִּיצָה, חֲדוּה, אֶהְבָּה וְאַחֲוָה וְשָׁלוֹם וְרִיעוּת. מְהֵרָה ה' אֶלְקִינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַיִם קוֹל שָׁשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה, קוֹל חֶתָּן וְקוֹל כֻּלָּה, קוֹל מִצְחָלוֹת חֲתָנִים מְחוּפָתִם וְנִעָרִים מְמֻשָּׁתִים נְגִינָתָם, כְּרוּךְ אִתָּה ה', מְשִׁמַּח חֶתָּן עִם הַכֻּלָּה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

103 ע"כ יעזוב איש

"על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו". המאמר המצוטט מסביר פסוק זה.

Genesis 2:24 בראשית ב':כ"ד

עַל־כֵּן יַעֲזֹב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד:

Therefore shall a man leave his father and his mother, and shall cleave unto his wife, and they shall be one flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, כד. [כ].

104 הוזהר מסביר ש"דיבור" זה הוא סוד עליון, "לא כמו אמירות אחרות שבעולם". הטקסט מביא זאת בהקשר של דיבור שאין בו קול הנשמע לאוזן.

Zohar, Terumah 16:192-202 ספר הוזהר, תרומה ט"ז:קצ"ב-ר"ב
And because this "Word" is not like other words, but is a supernal mystery, Scripture comes back to it and says: "There is no word (omer) nor speeches, their voices are not heard" (v. 3). This "word" is a supreme mystery of supernal grades, where there are no voices nor speech, and which cannot be understood like the other grades which constitute the mystery of the Faith, and which are voices that can be heard

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 10

105 אז נדברו

"אז נדברו יראי הוי' איש אל רעהו, ויקשב הוי' וישמע". הצורה הסבילה "נדברו" נקראת כדיבור שיוצא מאליו.

Malachi 3:16 מלאכי ג' ט"ז

אֲזַנְדְּבְרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

Then they that feared the L-RD Spoke one with another; and the L-RD hearkened, and heard, and a book of remembrance was written before Him, for them that feared the L-RD, and that thought upon His name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
מלאכי ג, טז.**106 ודברי אשר שמתו בפיו**

"ודברי אשר שמתו בפיו לא ימושו מפיו". הפסוק מתאר דיבור שהוא דבר ה' בפיו של אדם.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי וְזֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַע אָמַר ה' מַעֲתָה וְעִדְעוּלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישעיה נט, כא.**107 תען לשוני אמרתך**

"לשוני תענה אמרתך". הלשון רק חוזרת על מה שה' אומר.

Psalms 119:172 תהילים קי"ט:קע"ב

תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתְךָ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק:

Let my tongue sing of Thy word; For all Thy commandments are righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קיט, קעב.**108 אני המשנה המדברת בפיו**

זהו תיעוד דבריו של המגיד מן השמים לרבי יוסף קארו; ההערה מציינת את המקום שבו אומר המגיד: "אני המשנה המדברת בפיו".

הערת קה"ת

מגיד מיישרים פ' ויקרא (חזיון הראשון). ובכ"מ שם.

109 שכינה מדברת

שם מסביר אדמו"ר הזקן שמשו, שהשיג את בחינת בינה, היה למעלה מבחינת מלכות דאצילות, שהיא בחינת הדיבור, ולכן היה "כבד פה" ולא יכול להוריד את עצמו אל הדיבור; אלא השכינה דיברה מתוך גרונו.

הערת קה"ת

ועל"ק בואתחנן (ג, ד). וש"נ. [כ].

פסוקה 11

110 ביום שידובר בה

"ביום שידובר בה". יש לקרוא כאן את הדיבור כלשון "נדברו" — דיבור שבא מאליו.

Song of Songs 8:8 שיר השירים ח' ח'

אָחוּת לָנוּ קִטְנָה וְשָׁדִים אֵין לָהּ מִה־נִּצְעָשָׁה לְאַחֲתָנוּ בְּיוֹם שִׁידוּבְרָהָ:

We have a little sister, And she hath no breasts; What shall we do for our sister In the day when she shall be spoken for

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

111 לרוקע הארץ על המים

"לרוקע הארץ על המים". הארץ (ב"ן) שמעל המים (מ"ה) מראה שבעתיד מלכות לא תצטרך לקבל מז"א.

Psalms 136:6 תהילים קל"ו:ו

לְרֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמַּיִם כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ:

To Him that spread forth the earth above the waters, For His mercy endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים קלו, ו.**112 הנני בורא חדשה**

"כי ה' ברא חדשה בארץ: נקבה תסובב גברי" (לא:כא לפי מספור הפסוקים במהדורות העבריות המודפסות). הצד הנקבי, מלכות, יקיף את ז"א ויעלה מעליו.

Jeremiah 31:22 ירמיהו ל"א:כ"ב

עֲדִי־מִתִּי תַתְחַמְקִין הַבַּת הַשׁוֹבֶבֶת כִּי־בָרָא ה' חֲדָשָׁה בָּאָרֶץ וְנִקְבָּה תִסּוּבֵב גִּבּוֹר:

How long wilt thou turn away coyly, O thou backsliding daughter? For the L-RD hath created a new thing in the earth: A woman shall court a man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ירמיה לא, כא. ושם כתי' ברא כו'. [כ].

פסוקה 12

113 והיה מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר

"ומספר בני ישראל יהיה כחול הים, אשר לא יימד ולא ייספר". זהו

הפסוק שבמאמר הקודם, שאותו מאמר זה מבאר.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם
אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 מימינו אש דת

"מימינו אש דת למו". האש שבתורה מלמדת שהיא נמשכת מבחינת גבורה.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מְסִינִי בְּאֶרֶץ סִינַי וְרָחַף מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן וְאַתָּה מְרַבֶּכֶת
קִדְשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, ב.

פסוקה 13

115 ולתבונתו אין מספר

"גדול ה' ורב כוח, לתבונתו אין מספר". אדמו"ר הזקן מפרש את "לתבונתו" כבינה, שלמעלה ממספר.

Psalms 147:5 תהילים קמ"ז:ה'

גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר:

Great is our L-rd, and mighty in power; His understanding is infinite.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, ה.

116 ולתבונתו אין מספר

בסוף פרשת תרומה אומר הוזהר שכפי שאי אפשר למנות את כוכבי השמים אלא על ידי ה', כך נאמר עליו: "לתבונתו אין מספר". הטקסט מפנה לשם לעיון נוסף.

Zohar, Terumah 86:832-840 ספר הוזהר, תרומה פ"ו:תתל"ב-תת"מ

Note, however, that in other psalms he says, "Great is TETRAGRAMMATON" (Ps. 145, 3), but here he says, "great is our L-rd" (adonenu). Why is this? It is because when he says "Great is TETRAGRAMMATON, and greatly to be praised", he is referring to the highest grade, while here it is of a lower grade that he speaks: "great is our L-rd", which is parallel to "the L-rd (adon) of the whole earth" (Joshua 3, 13). What does it say in the preceding verse? "He counts the ... number of the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

117 ועיין בזוהר ס"פ תרומה דקע"א ע"ב

ההערה מצטטת את פירוש הצמח צדק לתהלים: ההבדל בין "גדול הוי' ומהולל מאד" לבין "גדול אדונינו" הוא ש"גדול אדונינו" מתייחס למלכות, הנקראת אדניי, ולהשפעה לבראה, ליצירה ולעשיה, ואילו "גדול הוי'" מתייחס לז"א, למה שמאיר באצילות.

הערת קה"ת

"ההפרש בין פסוק זה [תהלים מח, ב גדול ה' ומהולל] ובין גדול אדונינו, הוא כי גדול אדונינו קאי על מל' הנקרא אדני ופסוק גדול ה' קאי על ז"א, ור"ל כי גדול אדונינו זהו ההמשכה בבניע גדול הוי' היינו מה שמאיר באצילות" — יהל אור ע' קפא.

118 לא יחפץ כסיל

"לא יחפץ כסיל בתבונה". הביאור המצוטט על המסעות מפרש פסוק זה.

Proverbs 18:2 משלי י"ח:ב'

לֹא־יִחְפֹּץ כִּסִּיל בְּתַבּוּנָה כִּי אִם־תְּהַגִּיל לְבּוֹ:

A fool hath no delight in understanding, But only that his heart may lay itself bare.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יח, ב. [כ].

119 בינה ליבא

"בינת אליהו" נאמר: "בינה היא הלב, ובה הלב מבין". לכן התשובה, הבאה מן הלב, היא בחינת בינה.

Tikkunei Zohar 17a:17-19 תקוני זוהר י"ז א:י"ז-י"ט

מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו. כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקיו דאילנא בדרועיו וענפוי (נ"א ואנפוי). כמאי דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

120 והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי

"והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם, יאמר להם בני אל חי". אדמו"ר הזקן מפרש את "במקום" כפשוטו: התשובה הופכת את העוונות עצמם.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם
אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 ומזה יובן ג"כ ענין יום הכפורים

ההערה מפנה למאמרי הצמח צדק ליום הכיפורים באור התורה, להרחבה על יום הכיפורים כעליית המלכות.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת דרושים ליום הכפורים ע' א'תקסד.

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

129 אור הלבנה כאור החמה

"והיה אור הלבנה כאור החמה". מלכות תגיע למדרגת ז"א.

Isaiah 30:26 ישעיהו ל:כ"ו

וְהָיָה אֹרֵי־הַלְבָנָה כְּאֹרֶת הַחֲמָה וְאֹרֶת הַחֲמָה יְהִיֶּה שְׁבַע־תַּיִם כְּאֹרֶת שְׁבַע־הַיָּמִים בְּיוֹם חֹשֶׁךְ ה' אֶת־שֶׁכֶר עֲמוֹ וּמַחֲזִיק מִכְתּוֹ יִרְפָּא:

Moreover the light of the moon shall be as the light of the sun, And the light of the sun shall be sevenfold, as the light of the seven days, In the day that the L-RD bindeth up the bruise of His people, And healeth the stroke of their wound.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיהו ל, כו.

130 ע"פ ויגש אליו יהודה

המאמר מסביר שכעת יוסף (ז"א) נותן ויהודה (מלכות) מקבל: "ויגש אליו יהודה" פירושו שהעולם התחתון מתקרב לעליון כדי לקבל ממנו השפעה. אבל לעתיד יהודה יעלה מעל יוסף, משום ששורשו קדם ועלה במחשבה.

הערת קה"ת

תו"א מד, א. נתבאר בסה"מ תקס"ה ע' תקצו שלשון יהודה הוא ענין ההודאה וענין ההודאה הוא מלמטה למעלה דוקא . . . וזהו שנאמר ביהודה ויגש אליו יהודה פ"י שנגש ונתעלה בחי' יהודה שהוא עולם הדיבור לגבי בחי' יוסף, ע"ש, וזה מה שנתבאר בתו"א שם.

131 ויגש אליו יהודה

"ויגש אליו יהודה". זהו הפסוק המצוטט במאמר שבתורה אור.

Genesis 44:18 בראשית מ"ד:י"ח

וַיֵּגֶשׂ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יִדְבָּר־נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל־יָחַר אַפְּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹד כְּפָרְעָה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 וע"פ יהודה אתה

מאמר זה, הפותח את תורה אור על יחסי, מסביר שיהודה נקרא על שם "הפעם אודה": הודאת כל נשמות ישראל. למטה, תחת הזמן, נאמר "הפעם", שכן לא כל הזמנים שווים; למעלה, בשורש הנשמות שלמעלה מהזמן, היו"ד שבשם מציינת המשכיות. עוד מצוין שבנחמיה השם כתוב בסגול מתחת לדל"ת.

Nehemiah 11:17 נחמיה י"א:י"ז

וּמִתְנַיָּה בֶן־מִיכָא בֶן־זִבְדִּי בֶן־אֶסָפָה רֹאשׁ הַתְּחֵלָה יְהוּדָה לַתְּפִלָּה וּבִקְבָקְיָה מִשְׁנֵה מֵאֲחִיו וְעִבְדָּא בֶן־שִׁמְעוֹן בֶּן־גָּלָל בֶּן־יְדוּתָאן (יְדִיתוֹן):

and Mattaniah the son of Mica, the son of Zabdi, the son of Asaph, who was the chief to begin the thanksgiving in prayer, and Bakkukiah, the second among his brethren; and Abda the son of Shammua, the son of Galal, the son of Jeduthan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 יום הכפורים

בווהר על פרשת אמור נאמר שביום הכיפורים, כשישראל חוזרים בתשובה שלמה, האם העליונה מאירה ללבנה, וישני המאורות מאירים כאחד". הטקסט מביא זאת כמקור לעליית מלכות לבנה ביום הכיפורים.

Zohar, Emor 38:202-40:226 ספר זוהר, אמור ל"ח:ר"ב-מ':רכ"ו

123 יום הכפורים

הזוהר מסביר את השם "יום הכיפורים" בלשון רבים: ביום זה שני המאורות מאירים יחד, כשהאם העליונה מאירה לאם התחתונה.

Zohar, Emor 40:244-252 ספר זוהר, אמור מ':רמ"ד-רנ"ב

124 ביום ההוא יהי

"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". המילה "יהיה" נקראת כצורת עתיד של השם.

Zechariah 14:9 זכריה י"ד:ט'

וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יְהִיֶּה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

And the L-RD shall be King over all the earth; In that day shall the L-RD be One, and His name one.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה יד, ט.

125 ושבתי בשלום

נדרו של יעקב: "ואשוב בשלום אל בית אבי". זהו הפסוק המצוטט במאמר.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

וְשָׁבְתִי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי אֱלֹהִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 כמ"ש במ"א

ההערה מזהה את "במקום אחר" כפתיחת תורה אור על חיי שרה, המסבירה את שני סוגי ההשפעה, "כפולה ומכופלת": "מכופלת" היא היו"ד הנמשכת ונעשית וי"ו, ואילו "כפולה" היא הה"א החוזרת, כמו במערת המכפלה.

הערת קה"ת

בתו"א ר"פ ח"ש. [כ].

127 ולא אבה ה' אליך

"והווי אליך לא אבה לשמוע אל בלעם". זהו הפסוק המצוטט בהסבר.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בָּלָעַם וַיַּהַפֵּךְ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128 ונקבצו בני יהודה ובני יחדו

"ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו". אדמו"ר הוקן מפרש שהיחוד התחתון מגיע ליחוד העליון.

Hosea 2:2 הושע ב':ב'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׁמוֹ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יְיָרָעָאֵל:

הערת קה"ת

תו"א מה, א ונתבאר בסה"מ שם עי תקצח. שבדברי הימים (נחמי יא, יז) נכתב תיבת יהודה בסגול תחת הדלי"ת ובחולם על הוי"ו דהיינו שתמיד יהודה, והענין שתמיד הוא בבחי' ההודאה מלמטה למעלה . . וכמ"ש ויגש אליו יהודה שנגש ונתעלה המלי לגבי ז"א, ע"ש בארוכה.

133 יהודה אתה

י"הודה, אתה יודוך אחיך". זהו הפסוק המצוטט במאמר שבתורה אור.

Genesis 49:8 בראשית מ"ט:ח'

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחִיךָ יָדְךָ בְּעֶרְףְּ אֹיְבֶיךָ לְשִׁתְמוֹן לְךָ בְּנֵי אֹיְבֶיךָ:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 כי תשמע בקול כו לעשות הישר בעיני

"והיה אם שמוע תשמע בקול הוי' אלקיך... לעשות הישר בעיני הוי' אלקיך". זהו הפסוק המצוטט במאמר.

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁמֵר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pardes Rimmonim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daf Shevui (CC0).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/7/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק